

BAROMETER VAN DE SPORTCLUBS IN VLAANDEREN

Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0):
Ledenprofiel, medewerkersprofiel en financiële situatie (deel 3)

Elien Claes

2017

Jeroen Scheerder

Jeroen Meganck

Hanne Vandermeersch

Steven Vos

Jan Seghers

Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid

Onderzoeksgroep Fysieke Activiteit, Sport & Gezondheid

KU Leuven

Beleid & Management in Sport (BMS)

BMS Studie 36

Barometer van de sportclubs in Vlaanderen

Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Ledenprofiel, medewerkersprofiel en financiële situatie (deel 3)

Elien Claes

Jeroen Scheerder

Jeroen Meganck

Hanne Vandermeerschen

Steven Vos

Jan Seghers

ISBN 978-94-92134-30-1

Dit is het zesendertigste nummer in de reeks van BMS Studies.

De BMS Studies willen een bijdrage leveren aan het sociaalwetenschappelijke onderzoek naar beleid en management met betrekking tot sport en fysieke activiteit. Deze publicaties zijn een product van de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de KU Leuven.

BMS Facts & Figures maken deel uit van de BMS Studies. In de BMS Facts & Figures ligt de nadruk op een overzichtelijke en beknopte weergave van onderzoeksresultaten, inclusief onderzoekskader en onderzoeksmethode.

De BMS Studies kunnen mits registratie gratis gedownload worden via www.faber.kuleuven.be/BMS.

Reekseditors: Prof. dr. J. Scheerder, Prof. dr. S. Vos, dr. J. Meganck & dr. E. Thibaut

Verantwoordelijke uitgever: Prof. dr. J. Scheerder

Technische ondersteuning: Dhr. J. Feys

Reproductie: KU Leuven

© 2017 J. Scheerder, Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid, Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen, KU Leuven

Tervuursevest 101, 3001 Leuven (Heverlee)

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, gereproduceerd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Alle rechten voorbehouden.

D/2017/KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid

BMS-REEKS BAROMETER VAN DE SPORTCLUBS IN VLAANDEREN

BMS-reeks Barometer van de sportclubs in Vlaanderen:

BMS Studies 34, 35, 36 en 37

- In de BMS Studies 34 tot en met 37 wordt uitgebreid gerapporteerd over de resultaten van de derde wave van het Vlaamse Sportclub Panel (VSP3.0). Gezien de grote hoeveelheid aan resultaten werd besloten om de rapportering op te splitsen in vier delen en dit te bundelen onder de BMS-reeks genaamd 'Barometer van de sportclubs in Vlaanderen'. Meer bepaald komen in de vier betreffende BMS Studies de volgende thema's aan bod:
 - Een stand van zaken en een terugblik (BMS 34)
 - Clubprofiel, sportaanbod en gezondheidspromotie (BMS 35)
 - **Ledenprofiel, medewerkersprofiel en financiële situatie (BMS 36)**
 - Diversiteit, sociale inclusie, beleid en samenwerking (BMS 37)
- In de inhoudstafel op de volgende slides wordt een overzicht gegeven van de verschillende hoofdstukken in de vier BMS Studies binnen de reeks Barometer van de sportclubs in Vlaanderen

INHOUDSTAFEL

BMS 34

EEN STAND VAN ZAKEN EN EEN TERUGBLIK (DEEL 1)

Inhoudstafel

Over de auteurs

Hoofdstuk 1 Situering en opzet van het onderzoek

1.1 Toelichting bij het Vlaamse Sportclub Panel

1.2 Vragenlijst

1.3 Dataverzameling

1.4 Steekproeftrekking

1.5 Respons

1.6 Representativiteit

1.7 Besluit

Hoofdstuk 2 Ontwikkelingen in de periode 2009-2012-2015

2.1 Clubprofiel

2.2 (Sport)accommodatie

2.3 Ledenbestand

2.4 Medewerkers

2.5 Financiële situatie

2.6 Samenwerkingsverbanden

2.7 Besluit

Synthese

Situering en opzet

Voornaamste bevindingen

Referentielijst

Reeds verschenen BMS Studies

Knop om terug te
keren naar
'Inhoudstafel'

BMS 35

CLUBPROFIEL, SPORTAANBOD EN GEZONDHEIDSPROMOTIE (DEEL 2)

Inhoudstafel

Over de auteurs

Hoofdstuk 1 Clubprofiel

- 1.1 Oprichtingsjaar van de sportclub
- 1.2 Statuut van de sportclub
- 1.3 Grootte van de sportclub
- 1.4 Sportaccommodaties
- 1.5 Besluit

Hoofdstuk 2 Sportaanbod

- 2.1 Unisport versus omnisport
- 2.2 Sporttak(ken)
- 2.3 Sporttype
- 2.4 Niveau van sportbeoefening
- 2.5 Besluit

Hoofdstuk 3 Gezondheidspromotie

- 3.1 Gezondheidspromotieprofiel
- 3.2 Motieven
- 3.3 Barrières
- 3.4 Besluit

Referentielijst

Reeds verschenen BMS Studies

Knop om terug te
keren naar
'Inhoudstafel'

BMS 36

LEDENPROFIEL, MEDEWERKERSPROFIEL EN FINANCIËLE SITUATIE (DEEL 3)

Inhoudstafel

Over de auteurs

Hoofdstuk 1 Ledenprofiel

- 1.1 Samenstelling ledenbestand
- 1.2 Evolutie in het ledenbestand
- 1.3 Rekrutering en behoud van leden
- 1.4 Besluit

Hoofdstuk 2 Medewerkersprofiel

- 2.1 Inzet van werknemers en vrijwilligers
- 2.2 Sportbestuur
- 2.3 Sporttechnische begeleiding
- 2.4 Ondersteunende krachten
- 2.5 Rekrutering en behoud van vrijwilligers
- 2.6 Extrapolatie
- 2.7 Besluit

Hoofdstuk 3 Financiële situatie

- 3.1 Inkomsten
- 3.2 Uitgaven
- 3.3 Financiële toestand
- 3.4 Besluit

Referentielijst

Reeds verschenen BMS Studies

Knop om terug te
keren naar
'Inhoudstafel'

BMS 37

DIVERSITEIT, SOCIALE INCLUSIE, BELEID EN SAMENWERKING (DEEL 4)

Inhoudstafel

Over de auteurs

Hoofdstuk 1 Diversiteit en sociale inclusie

1.1 Deelname van specifieke doelgroepen

1.2 Initiatieven ter bevordering van sociale inclusie

1.3 Houding van sportclubs ten opzichte van sociale inclusie

1.4 Besluit

Hoofdstuk 2 Beleid en samenwerking

2.1 Algemene visie en beleid

2.2 Aandachtspunten binnen het beleid

2.3 Samenwerkingsverbanden

2.4 Besluit

Reeds verschenen BMS Studies

Knop om terug te
keren naar
'Inhoudstafel'

OVER DE AUTEURS

Over de auteurs (1/3)

Jeroen Scheerder

Jeroen Scheerder studeerde antropologie, bewegingswetenschappen en marketing. Hij is professor sportbeleid en sportsociologie aan de Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen van de KU Leuven en staat aan het hoofd van de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid. Hij is eveneens de coördinator van de KU Leuven sportmanagementopleiding. Zijn onderzoek focust op sportbestuur, sportcultuur en sportparticipatie vanuit een sociaalwetenschappelijk perspectief. Hij publiceert in internationale vaktijdschriften op het gebied van beleid, management en sociologie van sport en fysieke activiteit, is editor/auteur van heel wat boeken omtrent sportbestuur en sportparticipatie en is reekseditor van de BMS Studies (<http://faber.kuleuven.be/BMS/>), de MBS-publicaties en de SBS-publicaties (uitgegeven door LannooCampus/Academia Press). Hij doceert sportbeleid, sportmanagement, sportpolitiek, sportsociologie en vrijetijdsstudies. Daarnaast is Jeroen gastdocent aan diverse universiteiten en hogescholen in binnen- en buitenland, en was hij gastprofessor sportsociologie aan de Faculteit Politieke & Sociale Wetenschappen van de Universiteit Gent (2005-2007). Van 2014 tot en met 2016 was hij voorzitter van de *European Association for Sociology of Sport* (EASS). Samen met Koen Breedveld en Remco Hoekman van het Nederlandse Mulier Instituut richtte hij het Europese *MEASURE*-netwerk op waarin crossnationaal onderzoek naar sportcultuur en sportparticipatie centraal staat.

Elien Claes

Elien Claes studeerde in 2013 af als master in de Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen (major Sportmanagement). Daarnaast behaalde ze in 2014 de graad van leerkracht in de Lichamelijke Opvoeding binnen de Specifieke Lerarenopleiding van de KU Leuven. Sinds 2014 werkt ze als wetenschappelijk medewerker binnen de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid aan de KU Leuven. Haar onderzoeksinteresse gaat onder meer uit naar sportbeleid en sportmanagement. Elien voert meerdere onderzoeksprojecten uit in opdracht van de Europese Commissie, de Vlaamse overheid en Vlaamse sportfederaties, waarbij zowel kwalitatieve als kwantitatieve onderzoeksmethoden worden gehanteerd. Haar onderzoek focust op de organisatie van sport, zowel op lokaal als op (inter)nationaal niveau. Hierbij staat het management en de werking van sportfederaties en sportclubs centraal.

Over de auteurs (2/3)

Jeroen Meganck

Jeroen Meganck studeerde klinische psychologie (UGent, 2000) en sport- en bewegingspsychologie (KU Leuven & University of Jyväskylä, 2001). Hij schreef zijn doctoraat in de Bewegingswetenschappen (KU Leuven, 2016) over de rol van de sportclubs en sportfaciliteiten in de gezondheidsbevordering voor kinderen en jongeren. Daarnaast heeft hij een eigen praktijk als sportpsycholoog, waarbinnen hij instaat voor de mentale training en begeleiding van beloftevolle jeugd en eliteatleten uit verschillende sportdisciplines. Hij is co-auteur van “Help, mijn kind sport” en coördineert hij de permanente vorming Getuigschrift Praktijkgerichte Sportpsychologie.

Hanne Vandermeerschen

Hanne Vandermeerschen is sociologe en volgde ook een master in Social Policy Analysis. In 2016 werd ze doctor in de Bewegingswetenschappen, op basis van een proefschrift over de sportparticipatie van mensen in armoede. Ook de rol van de overheid en de clubgeorganiseerde sport in het nastreven van een inclusief sportbeleid kwam hierbij aan bod. Ze schreef ook internationale wetenschappelijke artikels op dit thema. Hanne was van 2010 tot 2016 actief als onderzoeker bij de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid binnen de Faculteit Bewegings- & Revalidatiewetenschappen (KU Leuven). De sociale stratificatie van sportdeelname en het kansengroepenbeleid binnen de sport- en bewegingssector vormden hierbij het hoofdonderwerp van haar onderzoek. Hanne is momenteel werkzaam als senior onderzoeker aan het HIVA (Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving, KU Leuven) en blijft als vrijwillig wetenschappelijk medewerker verbonden aan de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Over de auteurs (3/3)

Steven Vos

Steven Vos is deeltijds hoogleraar aan de Technische Universiteit Eindhoven (TU/e) en is houder van de leerstoel 'Move to Be' bij Fontys Sporthogeschool (Eindhoven). Daarnaast is hij verbonden aan de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de KU Leuven. Hij is doctor in de bewegingswetenschappen (KU Leuven - sportbeleid) en master in de sociale en organisatiepsychologie (KU Leuven).

Steven was voorheen actief in diverse onderzoeks- en managementposities binnen kennis- en expertisecentra. Met zijn leerstoelen bij TU/e en Fontys Sporthogeschool wil hij, samen met zijn team van enthousiaste onderzoekers, nadrukkelijk bijdragen aan het slim en duurzaam verankeren van verantwoord sporten en bewegen, onder meer door het stimuleren en faciliteren van een actieve levensstijl op maat van personen, hun omgeving en de setting waarin ze vertoeven. In zijn onderzoek richt hij zich op de profiling van breedtesporters met het oog op het ontwikkelen en valideren van technologische en sociale innovaties voor duurzaam en verantwoord sporten en bewegen. Zijn onderzoek situeert zich op het snijvlak van de psychologie, de sociologie, de bewegingswetenschappen en het industrial design. Steven is (co-)auteur van een tiental boeken en een groot aantal beleidsrapportages. Hij publiceerde in diverse internationale peer-reviewed tijdschriften. Hij is reekseditor van de BMS-publicaties (Beleid & Management in Sport, www.faber.kuleuven.be/BMS, samen met Prof. dr. Jeroen Scheerder, dr. Jeroen Meganck en dr. Erik Thibaut) en van de SBS-boeken (Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar Bewegen en Sport uitgegeven bij Academia Press, samen met Prof. dr. Jeroen Scheerder). Hij voerde studies uit voor diverse opdrachtgevers (lokaal, nationaal en Europees).

Jan Seghers

Jan Seghers is doctor in de Lichamelijke Opvoeding (KU Leuven, 2003) en is momenteel als professor verbonden aan de onderzoeksgroep Fysieke Activiteit, Sport en Gezondheid van het Departement Bewegingswetenschappen van de KU Leuven. Hij coördineert de afstudeerrichting fysieke activiteit, fitheid en gezondheid binnen de Master Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen (KU Leuven). Hij verricht onderzoek naar de determinanten van fysieke activiteit en sedentair gedrag en naar de effectiviteit van interventies ter bevordering van een gezonde en actieve levensstijl in verschillende populaties en settings.

HOOFDSTUK 1

LEDENPROFIEL

1.1 Samenstelling ledenbestand

1.2 Evolutie in het ledenbestand

1.3 Rekrutering en behoud van leden

1.4 Besluit

Doelstelling

Dit hoofdstuk besteedt aandacht aan het ledenprofiel van sportclubs. Hierbij wordt dieper ingegaan op de samenstelling van de ledenbestanden naar omvang, geslacht en leeftijd. Vervolgens wordt de evolutie van de ledenbestanden bestudeerd, waarbij we kijken naar de evolutie van de ledenaantallen doorheen de tijd, de beoordeling van de huidige ledenaantallen door de sportclubs en de verwachte ledenevolutie in de toekomst. Ook de rekrutering en het behoud van leden wordt aan het einde van dit hoofdstuk besproken, samen met mogelijke problemen die hierbij komen kijken.

1.1 SAMENSTELLING LEDENBESTAND

Omvang ledenbestand

- De sportclubs die deelnamen aan de VSP3.0-survey tellen gemiddeld 153 leden
- Wanneer we een onderscheid maken tussen sportende en niet-sportende leden, tellen de bevraagde clubs gemiddeld 132 sportactieve en 21 sportinactieve leden
- De grootte van sportclubs in Vlaanderen varieert echter sterk. Dit bleek reeds uit de resultaten in BMS Studie 35
 - Een kwart van de clubs telt 35 leden of minder en de helft heeft 80 leden of minder
 - Anderzijds heeft een kwart van alle clubs meer dan 185 leden
 - Hierbij horen ook een aantal zeer grote clubs: een kleine tien procent van de clubs heeft een ledenbestand van minimaal 375 leden, en vijf procent telt zelfs meer dan 500 leden
 - Acht clubs hebben 1 000 leden of meer

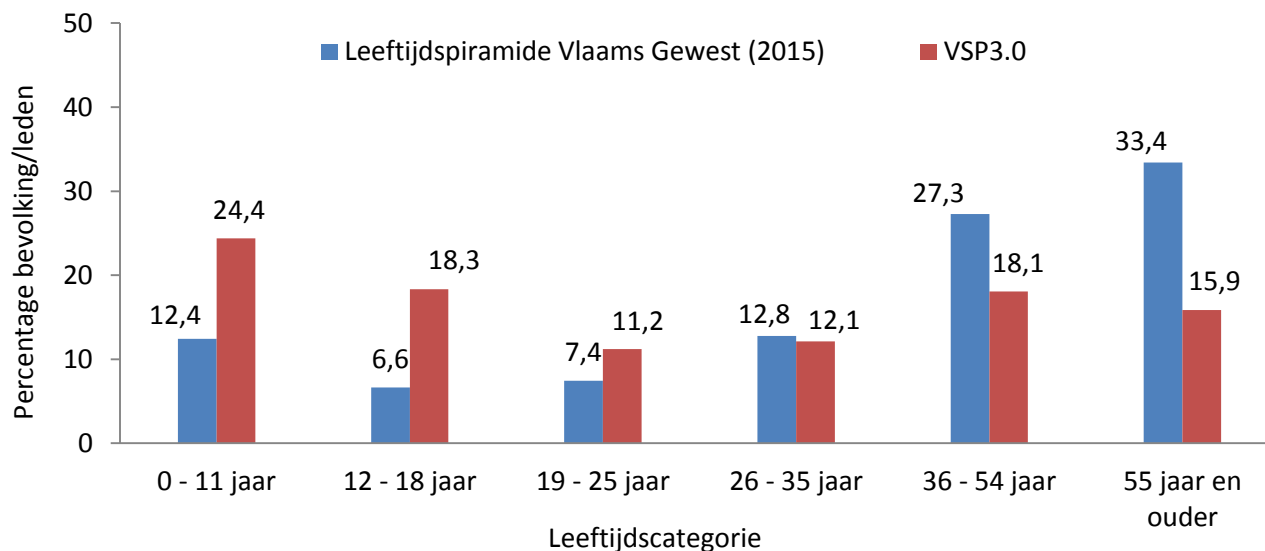
Geslachtsverhouding ledenbestand

- Aan de sportclubs werd gevraagd om een overzicht te geven van hun ledenbestand in functie van leeftijd en geslacht
- Gemiddeld gezien maken vrouwen een derde van het ledenbestand uit (33,4%)
- Tien procent van de sportclubs heeft geen enkel vrouwelijk lid
- Bijna de helft van de clubs (45,0%) telt 25 procent vrouwen of minder in haar ledenbestand en ruim drie vierde (73,5%) heeft een vrouwelijke vertegenwoordiging van minder dan 50 procent
- Tien procent van alle clubs bestaat voor meer dan drie vierde uit vrouwen; hierbij gaat het voornamelijk om clubs die sporten als gymnastiek, dans, fitness/aerobics aanbieden
- Anderzijds telt slechts twee procent van de clubs geen mannen, en een kwart van de clubs telt negen op tien mannen of meer
- Hierbij dient opgemerkt te worden dat voetbal en vechtsporten, traditioneel nog steeds in sterke mate ‘mannelijke’ sporten, samen bijna 30 procent (28,9%) vertegenwoordigen van de clubs
- Deze resultaten liggen in de lijn met de bevindingen uit Vlaamse sportparticipatiestudies waaruit blijkt dat mannen in vergelijking tot vrouwen in sterkere mate aan clubgeorganiseerde sport doen (zie o.a. Scheerder e.a., 2013)

Leeftijdsverhouding ledenbestand

- Meer dan vier op tien van de leden in de bevraagde clubs zijn jonger dan 18 jaar; vrijwel hetzelfde aandeel is tussen 19 en 54 jaar en bijna 16 procent is 55 jaar of ouder
- Deze percentages wijzen op een zekere spreiding qua leeftijd; anderzijds blijkt dat meer dan drie clubs op tien geen jeugdleden tellen; hetzelfde geldt voor leden van 55 jaar of ouder
- In Figuur 1.1 wordt de leeftijdsverdeling van de clubs naast de leeftijdsverdeling van de Vlaamse bevolking geplaatst
- De resultaten tonen aan dat de jongere leeftijdscategorieën oververtegenwoordigd zijn in de sportclubs terwijl de oudere leeftijdscategorieën ondervertegenwoordigd zijn

Figuur 1.1 Ledenbestand van de sportclubs naar leeftijd (gemiddeld %) (N=750), afgezet tegenover de leeftijds piramide voor het Vlaams Gewest anno 2015

1.2 EVOLUTIE IN HET LEDENBESTAND

1.2.1 Evolutie ledenaantallen

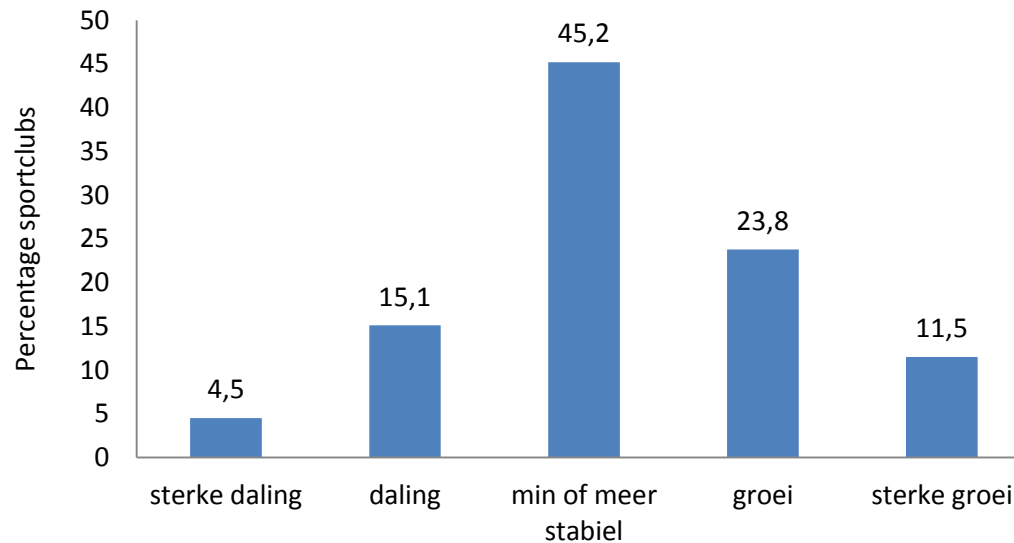
1.2.2 Beoordeling ledenaantallen

1.2.3 Verwachte evolutie ledenaantallen

1.2.1 EVOLUTIE LEDENAANTALLEN

- Aan de sportclubs werd gevraagd hoe hun ledenbestand de afgelopen vijf jaar geëvolueerd is
- Één op drie sportclubs geeft aan een groeiend ledenbestand te hebben; één op tien omschrijft dit zelfs als een sterke groei
- Omgekeerd heeft bijna twintig procent van de clubs te kampen met een indaling in het ledenaantal
- Bijna de helft van de clubs geeft aan een min of meer stabiel aantal leden te tellen

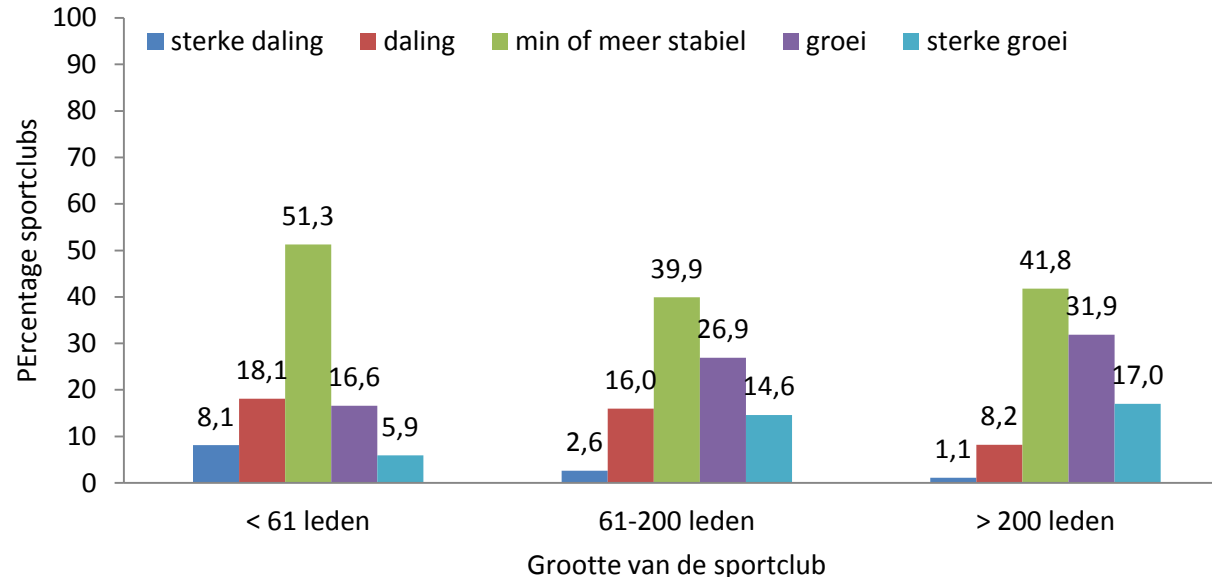
Figuur 1.2 Ledenbestand van de sportclubs in vergelijking met vijf jaar geleden (N=777)

Naar grootte sportclub

- In Figuur 1.3 maken we de vergelijking van de evolutie van het ledenbestand tussen kleine, middelgrote en grote clubs
- De resultaten zijn significant verschillend ($\chi^2 = 57,1 / DF=8 / p=0.000$)
- Kleine clubs geven, meer dan middelgrote of grote clubs, aan een (sterke) daling of stagnering in het ledenaantal te ervaren
- In vergelijking met kleine clubs, geven de (middel)grote clubs in sterke mate aan een groeiend ledenbestand te hebben

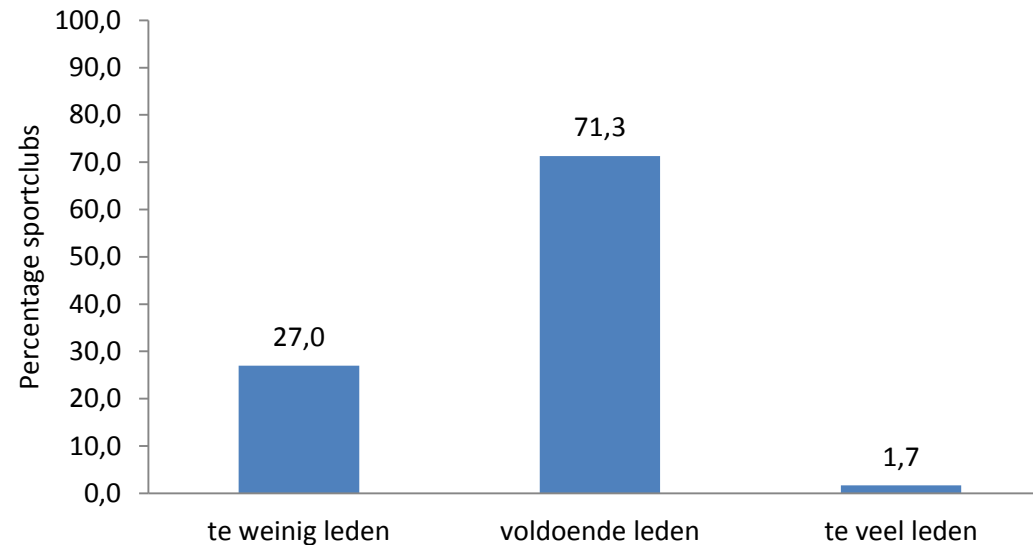
Figuur 1.3 Ledenbestand van de sportclubs in vergelijking met vijf jaar geleden, naar grootte van de club (N=773)

1.2.2 BEOORDELING LEDENAANTALLEN

- Verder werd aan de sportclubs gevraagd een oordeel te vellen over het huidige ledenaantal
- Meer dan een kwart van de clubs geeft aan over te weinig leden te beschikken
- Zeven op tien clubs hebben voldoende leden
- Dertien sportclubs (1,7%) geven aan te veel leden te hebben

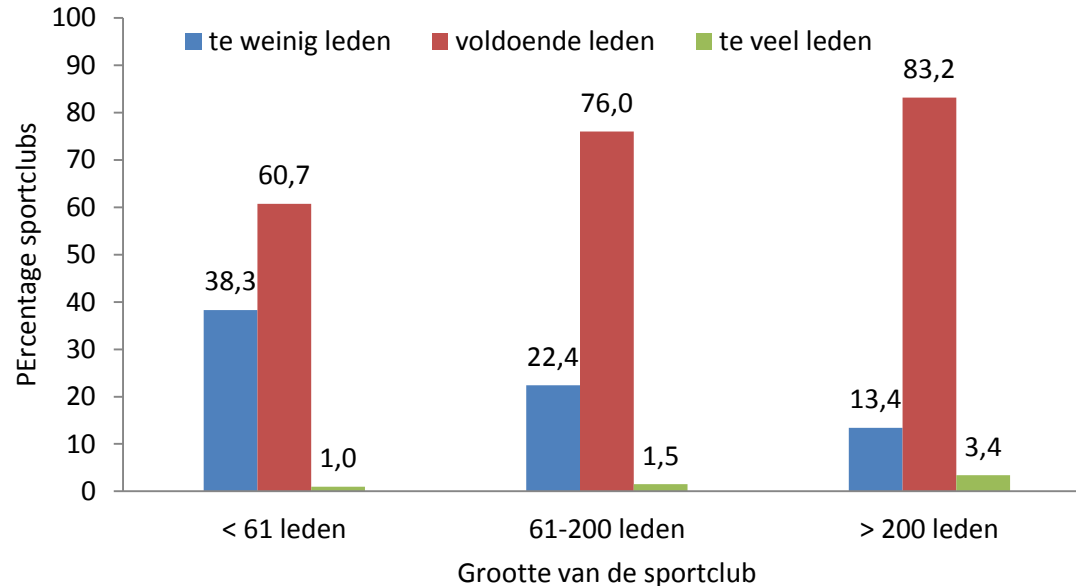
Figuur 1.4 Beoordeling van de omvang van het ledenbestand van de sportclubs (N=762)

Naar grootte sportclub

- Grote sportclubs geven, in vergelijking met de andere clubs, meer aan over voldoende leden te beschikken ($\chi^2 = 42,5 / DF=4$ / $p=0.000$)
- Dertien procent van de grote sportclubs geeft aan te weinig leden te hebben, tegenover bijna veertig (38,3%) van de kleine sportclubs

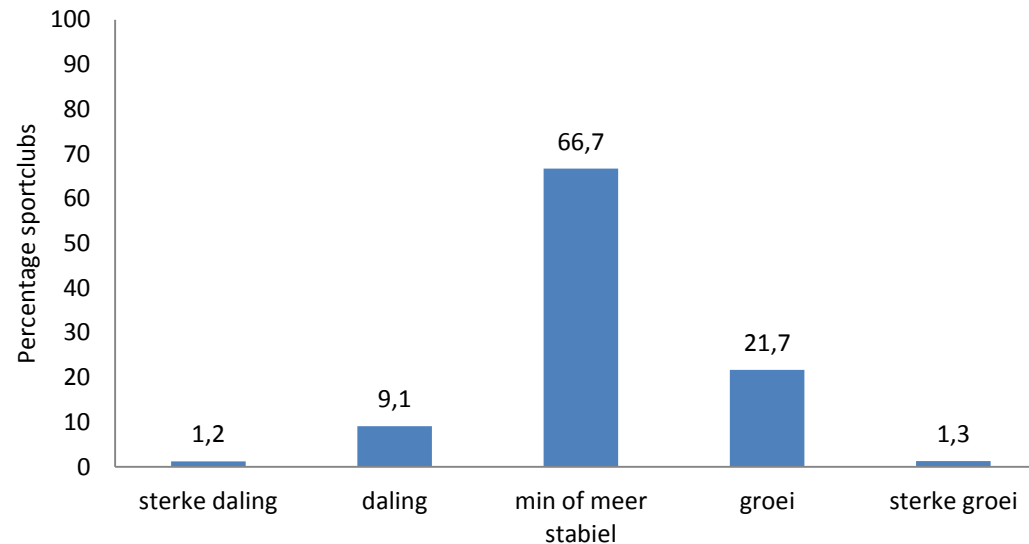
Figuur 1.5 Beoordeling van de omvang van het ledenbestand van de sportclubs, naar grootte van de club (N=755)

1.2.3 VERWACHTE EVOLUTIE LEDENAANTALLEN

- De meeste clubs schatten ook de toekomst positief in
- Twee derde van de clubs (66,7%) verwachten een min of meer stabiel ledenaantal de komende jaren
- Ruim een op vijf (23,0) voorspelt een (matige of sterke) groei van het ledenaantal
- Niet alle clubs zijn echter zo optimistisch: de overige tien procent (10,3%) meent in de toekomst een (matige of sterke) daling in hun ledenbestand te zullen noteren

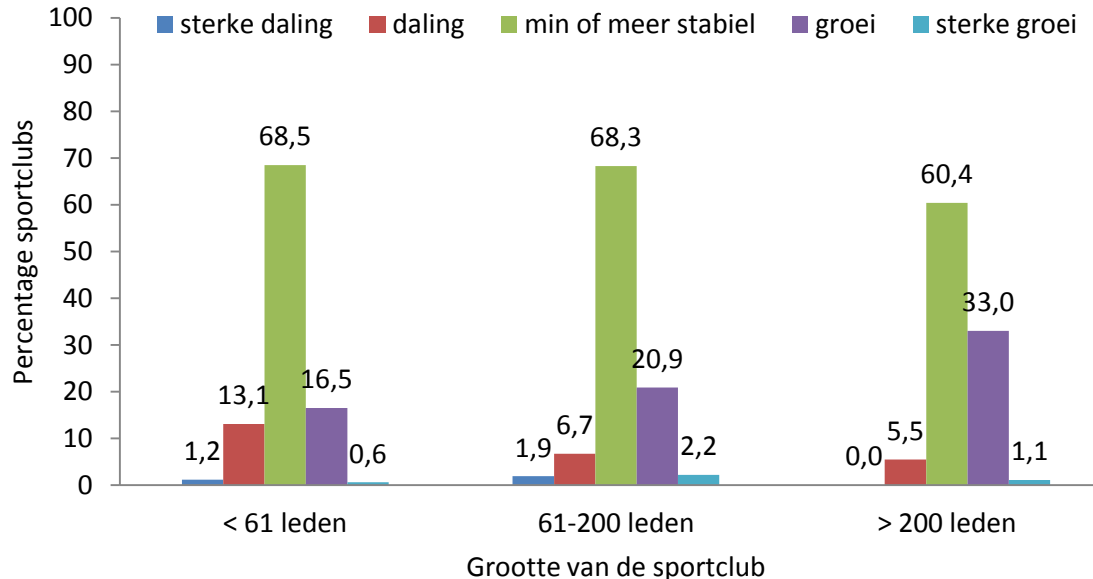
Figuur 1.6 Verwachte evolutie van het ledenbestand van de sportclubs (N=778)

Naar grootte sportclub

- Ook bij wat betreft de verwachte evolutie van het ledenbestand, stellen we significante verschillen vast naar grootte van de sportclub ($\chi^2 = 32,0 / DF=8 / p=0.000$)
- We stellen opnieuw vast dat de grote sportclubs de toekomst rooskleuriger inzien; meer dan de kleine clubs verwachten zij een groei van het aantal leden
- Anderzijds verwachten de kleine clubs in sterkere mate een daling van het ledenaantal

Figuur 1.7 Verwachte evolutie van het ledenbestand van de sportclubs, naar grootte van de club (N=771)

1.3 REKRUTERING EN BEHOUD VAN LEDEN

Globaal (1/2)

- Aan de sportclubs werden bepaalde problemen voorgelegd en gevraagd om aan te geven hoe zwaar deze problemen momenteel wegen in hun club; indien er een probleem is werd eveneens gevraagd of dit het bestaan van de club zou bedreigen (zie Tabel 1.1)
- De rekrutering/behoud van trainers of lesgevers wordt door het grootste aandeel sportclubs (37,7%) als een matig tot zeer groot probleem ervaren; voor zeven procent van de sportclubs bedreigt dit probleem het bestaan van de club (op de rekrutering en het behoud van vrijwilligers wordt in Hoofdstuk 2 verder ingegaan)
- Hiernaast ervaren meer dan een derde van de clubs de rekrutering/behoud van leden en van vrijwilligers op bestuursniveau en van de beschikbaarheid van sportinfrastructuur als een matig tot zeer groot probleem; vooral de beschikbaarheid van sportinfrastructuur blijkt het bestaan van sportclubs te bedreigen (9,4%) (op het gebruik van sportinfrastructuur wordt in Hoofdstuk 1 van BMS Studie 35 verder ingegaan, zie Claes e.a., 2017)
- Hoewel de rekrutering of het behoud van scheidsrechters of juryleden voor bijna dertig procent (28,9%) van de clubs een matig tot zeer groot probleem is, blijkt dit slechts in beperkte mate (1,7%) het bestaan van de club te bedreigen
- Ook het aantal wetten, decreten en richtlijnen vormt voor één club op tien een probleem
- Één op vijf clubs ervaren de financiële situatie van de club als een probleem; bij meer dan vijf procent bedreigt dit probleem het bestaan van de club (op de financiële situatie van sportclubs wordt in Hoofdstuk 3 verder ingegaan)
- De demografische verandering in de regio en lokale concurrentie van commerciële sportaanbieders blijken in mindere mate problemen te vormen voor de sportclubs

Tabel 1.1 Stellingen aangaande mogelijke problemen in sportclubs (in %)

	Geen probleem	Een klein probleem	Een matig probleem	Een groot probleem	Een zeer groot probleem	... en het probleem bedreigt het bestaan van de club
Rekrutering/behoud van leden	45,1	19,5	25,3	7,5	2,5	6,5
Rekrutering/behoud van vrijwilligers op bestuursniveau	43,5	21,3	22,3	9,1	3,8	6,3
Rekrutering/behoud van trainers/lesgevers	44,9	17,4	20,8	12,3	4,6	7,0
Rekrutering/behoud van scheidsrechters/juryleden	58,3	12,8	15,5	11,0	2,4	1,7
Financiële situatie van de club	65,3	14,3	13,0	5,3	2,0	5,6
Beschikbaarheid van sportinfrastructuur	50,9	15,5	16,6	8,1	8,8	9,4
Aantal wetten, decreten, richtlijnen	50,4	19,4	17,6	8,4	4,3	5,0
Demografische verandering in de regio	76,4	12,2	7,9	2,1	1,5	1,3
Lokale concurrentie van commerciële sportaanbieders	67,7	15,3	11,6	4,1	1,3	1,2

Naar grootte sportclub (1/2)

- Als we de grootte van de sportclubs in rekening brengen, stellen we geen significante verschillen vast wat betreft de problemen rond de financiële situatie van de clubs en de demografische verandering in de regio (zie Tabel 1.2)
- Hiernaast blijken de kleine clubs meer problemen te ervaren met de rekrutering en het behoud van leden
- Anderzijds hebben de grote clubs meer problemen met de rekrutering en het behoud van vrijwilligers in alle functies (bestuur en sporttechnisch)
- Ook de beschikbaarheid van sportinfrastructuur, het aantal wetten, decreten en richtlijnen en de lokale concurrentie van commerciële sportaanbieders blijken zwaarder door te wegen voor grote dan voor kleine sportclubs

Naar grootte sportclub (2/2)

Tabel 1.2 Stellingen aangaande mogelijke problemen in sportclubs, naar grootte van de club (gemiddelde score van 0 = geen probleem tot 5 = zeer groot probleem)

	<61 leden	61-200 leden	>200 leden	Significantie
Rekrutering/behoud van leden	2,2	2,0	1,8	**
Rekrutering/behoud van vrijwilligers op bestuursniveau	1,7	2,3	2,4	***
Rekrutering/behoud van trainers/lesgevers	1,7	2,4	2,5	***
Rekrutering/behoud van scheidsrechters/juryleden	1,5	1,9	2,4	***
Financiële situatie van de club	1,6	1,6	1,8	NS
Beschikbaarheid van sportinfrastructuur	1,9	2,1	2,4	***
Aantal wetten, decreten, richtlijnen	1,7	2,1	2,3	***
Demografische verandering in de regio	1,4	1,4	1,4	NS
Lokale concurrentie van commerciële sportaanbieders	1,5	1,5	1,7	*

* = $p < .05$ / ** = $p < .01$ / *** = $p < .001$ / NS = niet significant

1.4 BESLUIT

Ledenprofiel van sportclubs in Vlaanderen

In dit hoofdstuk lag de focus op het ledenprofiel van de sportclubs in Vlaanderen. Uit de resultaten is gebleken dat de sportclubs in het VSP3.0 gemiddeld 153 leden tellen. De **grootte** van sportclubs in Vlaanderen varieert echter sterk. Een kwart van de clubs telt 35 leden of minder en de helft heeft 80 leden of minder. Gemiddeld gezien bestaat 40 procent van het ledenbestand uit vrouwen. Meer dan vier op tien van de leden in de bevraagde clubs zijn jonger dan 18 jaar, vrijwel hetzelfde aandeel is tussen 19 en 54 jaar oud en bijna 16 procent is 55 jaar of ouder. Dit laatste toont aan dat het ledenbestand in heel wat clubs geen proportionele afspiegeling vormt van de verdeling in de bevolking.

Verder geeft het grootste deel van de sportclubs (80,4%) aan dat hun ledenbestand de laatste vijf jaar min of meer stabiel is gebleven of (sterk) gegroeid is. Dit impliceert tegelijkertijd dat één op vijf sportclubs een daling in ledenaantal heeft laten noteren. Anderzijds beoordeeld het merendeel van de clubs hun huidige situatie aangaande de omvang van het ledenbestand positief, meer dan zeven op tien clubs geeft aan voldoende leden te hebben. Bijna drie op tien clubs heeft te weinig leden. Daarnaast zien de clubs de toekomst positief tegemoet. Negen op tien clubs verwachten een stabiel of een stijgend ledenaantal in de toekomst. Eén op tien clubs verwacht een (sterke) daling.

Verder blijken sportclubs voornamelijk **problemen** te ervaren met de rekrutering of het behoud van trainers of lesgevers. Hiernaast blijken ook de rekrutering of het behoud van leden en van vrijwilligers op bestuursniveau en de beschikbaarheid van sportinfrastructuur problemen te vormen voor de sportclubs. Vooral de beschikbaarheid van infrastructuur blijkt mogelijks het bestaan van de sportclubs te bedreigen. De demografische verandering in de regio en lokale concurrentie van commerciële sportaanbieders blijken in mindere mate problemen te vormen voor de sportclubs. Rekening houdend met de grootte van de clubs, blijken kleine clubs meer problemen te ervaren met de rekrutering en het behoud van leden terwijl dit bij grote club het geval is bij de rekrutering en het behoud van vrijwilligers in zowel bestuurlijke als sporttechnische functies.

HOOFDSTUK 2

MEDEWERKERSPROFIEL

2.1 Inzet van werknemers en vrijwilligers

2.2 Sportbestuur

2.3 Sporttechnische begeleiding

2.4 Ondersteunende krachten

2.5 Rekrutering en behoud van vrijwilligers

2.6 Extrapolatie

2.7 Besluit

Doelstelling

Medewerkers vormen het fundament van sportclubs. Hun inzet is cruciaal voor de werking van de sportclub, zowel wat betreft het aanbieden van sportactiviteiten als van tal van nevenactiviteiten. Het overgrote deel van medewerkers is actief als vrijwilliger. In een eerste deel van dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de inzet van werknemers en vrijwilligers. Daarna ligt de focus op het bestuur, de sporttechnische medewerkers en de ondersteunende krachten. Vervolgens bekijken we de houding van sportclubs ten opzichte van vrijwilligers en de initiatieven die genomen worden om vrijwilligers te rekruteren en/of behouden. Tot slot wordt een extrapolatie-oefening gemaakt van het totaal aantal medewerkers in sportclubs in Vlaanderen.

2.1 INZET VAN WERKNEMERS EN VRIJWILLIGERS

2.1.1 Inzet van werknemers

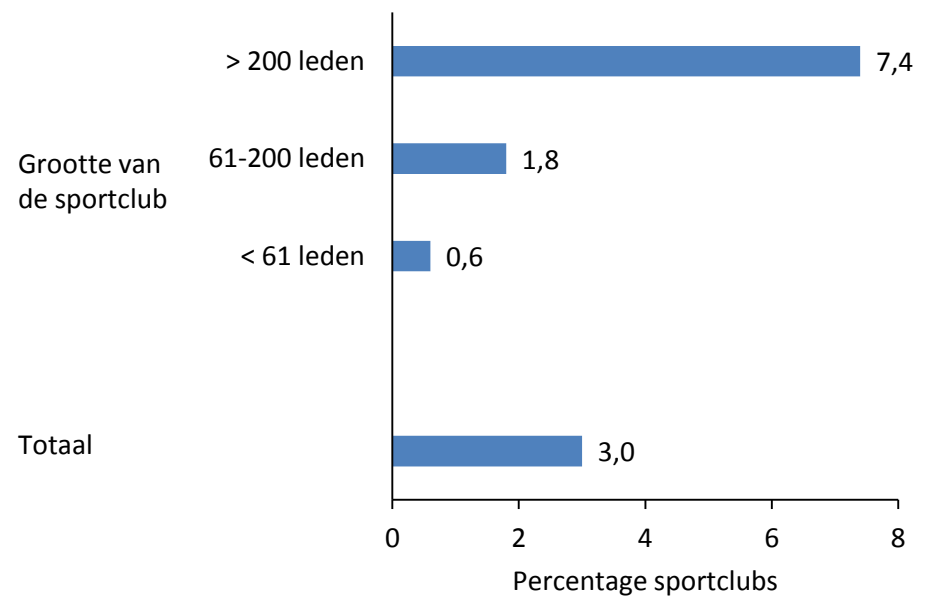
2.1.2 Inzet van vrijwilligers

2.1.1 INZET VAN WERKNEMERS

Inzet van werknemers

- Aan de sportclubs werd gevraagd of ze een betaalde manager in loondienst hebben
- De resultaten in Figuur 2.1 en Tabel 2.1 tonen aan dat slechts drie procent van de sportclubs in Vlaanderen een betaalde manager heeft, waarvan ongeveer de helft voltijds is aangesteld (1,3%) en de andere helft deeltijds (1,7%)
- Grote sportclubs hebben vaker een manager in loondienst (7,4%) dan kleine sportclubs (0,6%), ook hier stellen we vast dat de helft voltijds is aangesteld en de andere helft deeltijds

Figuur 2.1 Sportclubs die personeel in loondienst hebben, voor de totale groep (N=874), naar grootte van de sportclub (N=785)

Tabel 2.1 Sportclubs die personeel in loondienst hebben, voor de totale groep (N=874), naar grootte van de sportclub (N=785), opdeling naar tewerkstelling

Betaalde manager?	Totaal	<61 leden	61-200 leden	>200 leden
Ja, voltijds	1,3	0,3	0,7	3,7
Ja, deeltijds	1,7	0,3	1,1	3,7
Neen	97	99,4	98,1	92,6

Functies van betaalde krachten

- Als we de functies van de betaalde krachten in sportclubs analyseren, dan stellen we vast de meeste functies sporttechnisch gerelateerd zijn; gemiddeld gezien beschikken sportclubs over twee betaalde krachten gerelateerd aan trainingsfuncties
- Voor bestuurlijke en administratieve, competitie gerelateerde en andere functies worden zeer weinig betaalde krachten ingezet
- Grote sportclubs zetten voor elke van de functies meer betaalde krachten in dan kleine sportclubs

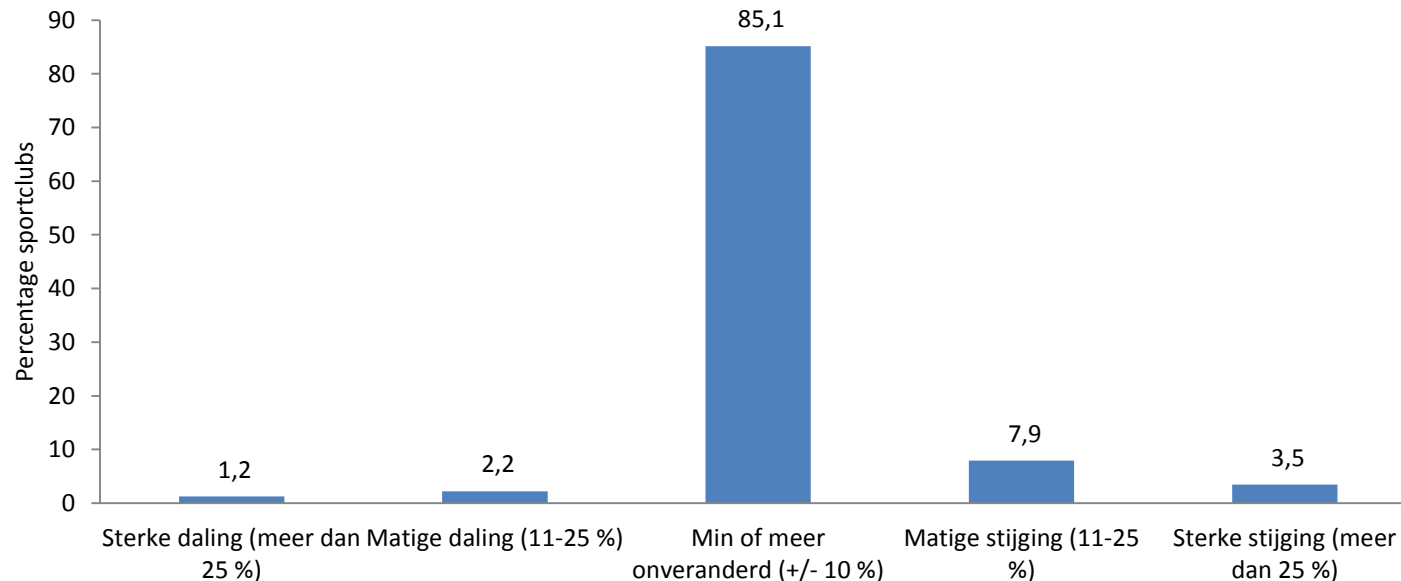
Tabel 2.2 Gemiddeld aantal betaalde krachten per functie in Vlaamse sportclubs, voor de totale groep, naar grootte van de sportclub

Functie	Totaal	<61 leden	61-200 leden	>200 leden
Bestuur en administratie vb. bestuursleden, clubleiders, enz.)	0,2	0,2	0,1	0,3
Training (vb. trainers/coaches, lesgevers, groep- en teamleiders, enz.)	2,1	0,3	1,1	5,4
Competitie (vb. scheidsrechters, juryleden, enz.)	0,3	0,0	0,1	0,8
Andere taken (e.g. onderhoud, infrastructuur, enz.)	0,2	0,0	0,1	0,4

Evolutie van het aantal betaalde krachten

- Het overgrote deel van de sportclubs (85,1%) heeft de afgelopen vijf jaar geen grote veranderingen in het aantal betaalde krachten meegemaakt
- Meer dan één op tien sportclubs (11,4%) geven aan dat ze een matige tot sterke stijging in het aantal betaalde krachten hebben genoteerd
- Langs de anderen kant stellen meer dan drie procent van de clubs (3,4%) een daling vast

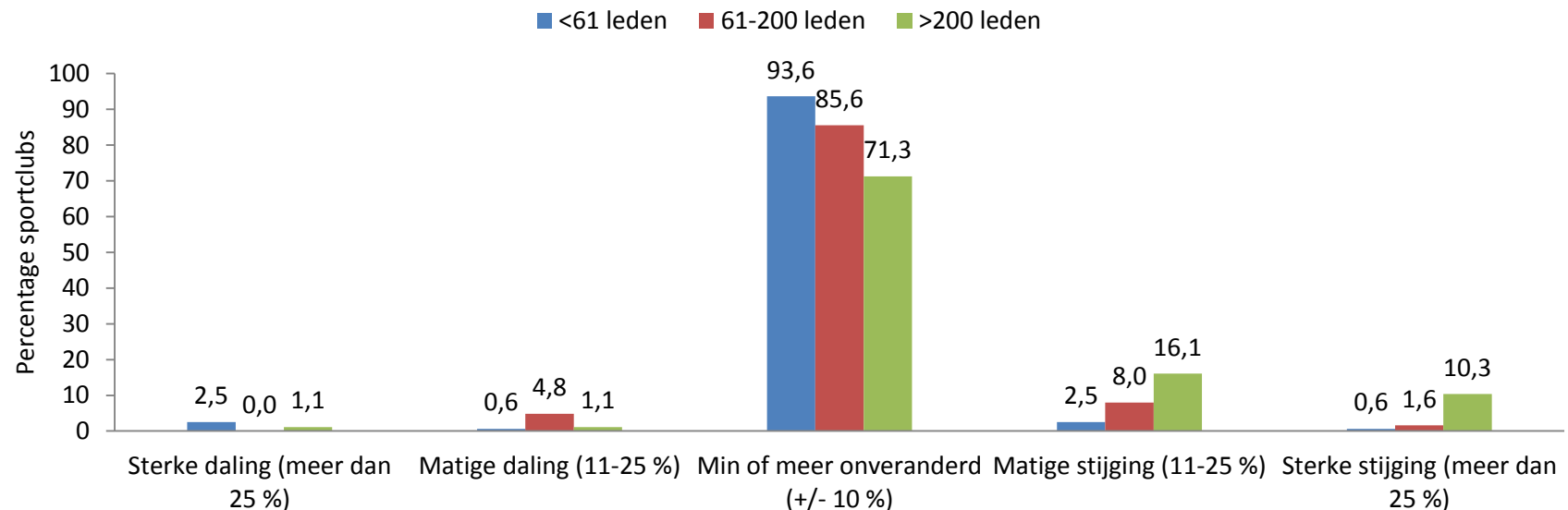
Figuur 2.2 Evolutie van het aantal betaalde krachten in de afgelopen vijf jaar (N=404)

Evolutie van het aantal betaalde krachten naar grootte sportclub

- Als we de grootte van de sportclubs in rekening brengen stellen we een significant verschil vast wat betreft de evolutie van het aantal betaalde krachten ($\chi^2 = 55,7 / DF=10 / p=0.000$)
- Grote sportclubs hebben de afgelopen vijf jaar opvallend vaker een matige tot sterke stijging van het aantal betaalde krachten genoteerd
- Langs de andere kant wordt bij kleine sportclubs vaker een min of meer stabiel aantal betaalde krachten vastgesteld

Figuur 2.3 Evolutie van het aantal betaalde krachten in de afgelopen vijf jaar, naar grootte van de sportclub (N=369)

2.1.2 INZET VAN VRIJWILLIGERS

Functies van vrijwilligers

- In Tabel 2.3 wordt het gemiddeld aantal vaste vrijwilligers naar functie en het aantal occasionele vrijwilligers weergegeven
- Het meeste aantal functies voor vrijwilligers zijn gerelateerd aan bestuurlijke of administratieve taken (6,8 vrijwilligers) en training (6,5 vrijwilligers)
- Voor competitie gerelateerde (2,6) en andere taken (2,9) worden gemiddeld gezien minder vrijwilligers ingezet
- De gemiddelde Vlaamse sportclubs beschikt over 23 occasionele vrijwilligers (geen vaste medewerkers die helpen bij de organisatie van sportevenementen, festivals, competities, festiviteiten, andere praktische taken, etc.)
- Zoals reeds bleek bij de betaalde werknemers, stellen we ook hier vast dat grote clubs voor elke functie over meer vrijwilligers beschikken dan kleine clubs

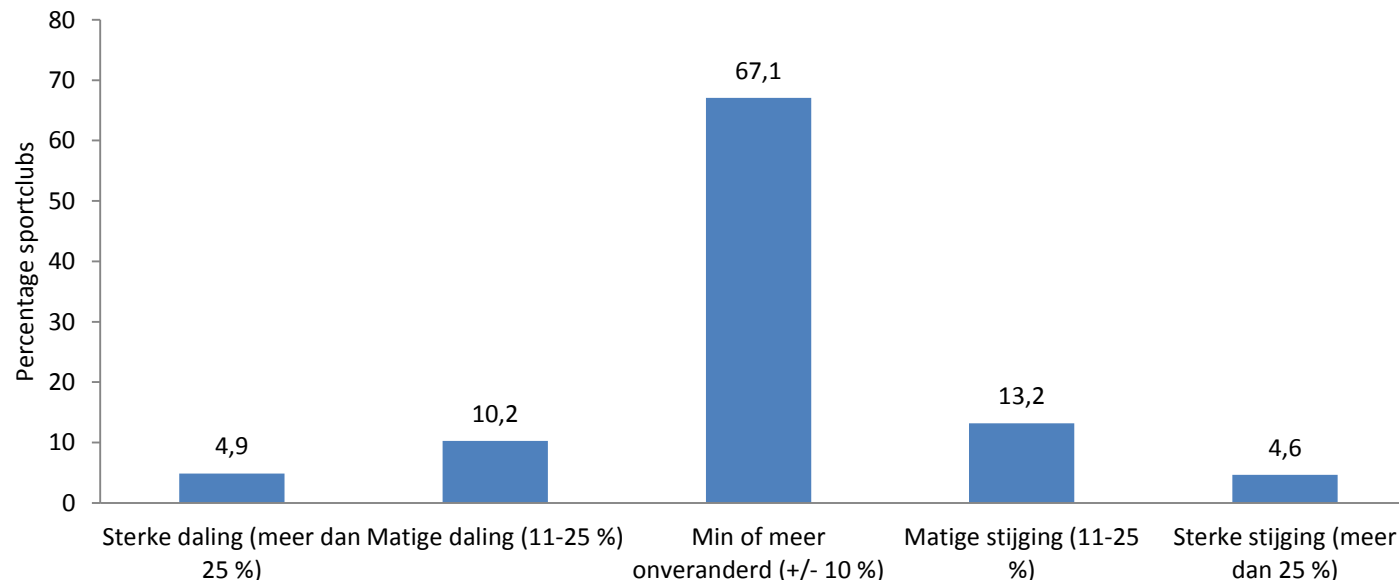
Tabel 2.3 Gemiddeld aantal vaste vrijwilligers per functie en occasionele vrijwilligers in Vlaamse sportclubs, voor de totale groep, naar grootte van de sportclub

Functie	Totaal	<61 leden	61-200 leden	>200 leden
Bestuur en administratie vb. bestuursleden, clubleiders, enz.)	6,8	4,8	7,3	9,6
Training (vb. trainers/coaches, lesgevers, groep- en teamleiders, enz.)	6,5	2,1	5,4	15,4
Competitie (vb. scheidsrechters, juryleden, enz.)	2,6	1,0	1,9	5,8
Andere taken (e.g. onderhoud, infrastructuur, enz.)	2,9	1,7	2,4	5,0
Occasionele vrijwilligers	23,3	16,9	19,1	38,0

Evolutie van het aantal vrijwilligers

- De evolutie van het aantal vrijwilligers in de afgelopen vijf jaar blijkt vrij positief te zijn
- Het grootste deel van de clubs (67,1%) geeft aan dat het aantal vrijwilligers min of meer onveranderd is gebleven
- Bijna achttien procent (17,8%) heeft een matige tot sterke stijging in het aantal vrijwilligers genoteerd
- Anderzijds heeft vijftien procent van de clubs te kampen met een matige tot sterke daling van het aantal vrijwilligers

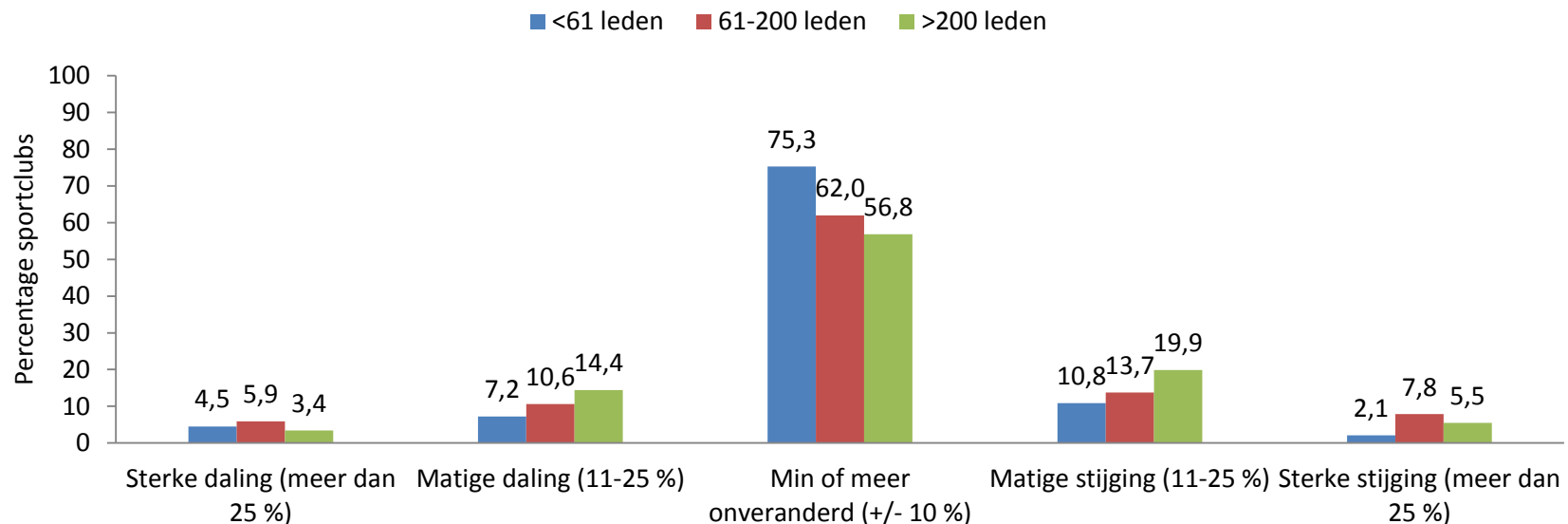
Figuur 2.4 Evolutie van het aantal vrijwilligers in de afgelopen vijf jaar (N=820)

Evolutie van het aantal vrijwilligers naar grootte sportclub

- Als we de grootte van de sportclubs in rekening brengen stellen we enkele opvallende statistische verschillen vast ($\chi^2 = 47,0 / DF=10 / p=0.000$)
- Het aantal vrijwilligers in grote sportclubs blijkt sterker te variëren dan bij kleine sportclubs
- Bij drie op vier kleine clubs blijkt het aantal vrijwilligers in de afgelopen vijf jaar ongeveer onveranderd te zijn
- Bij grote sportclubs zien we bij iets meer dan de helft van de clubs (56,8%) een onveranderd aantal vrijwilligers, terwijl ongeveer achttien procent (17,8%) van de grote clubs een daling meemaakt en 25 procent een stijging in het aantal vrijwilligers

Figuur 2.5 Evolutie van het aantal vrijwilligers in de afgelopen vijf jaar, naar grootte van de sportclub (N=733)

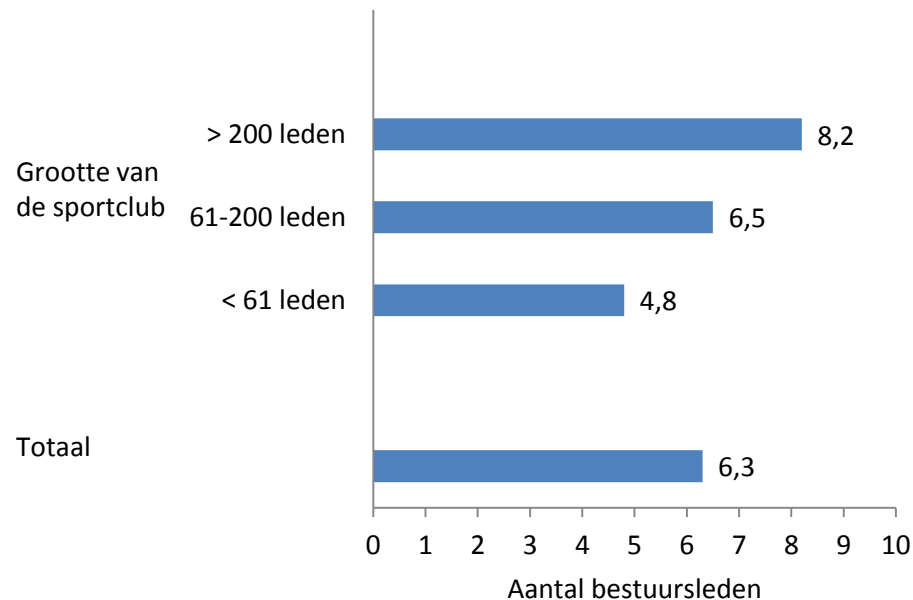

2.2 SPORTBESTUUR

Aantal bestuursleden

- Sportclubs in het VSP3.0 beschikken gemiddelde over 6,3 bestuursleden
- Grote clubs beschikken, met een gemiddelde van 8,2 bestuursleden, over meer bestuursleden dan kleine sportclubs, met een gemiddelde van 4,8

Figuur 2.6 Gemiddeld aantal bestuursleden voor alle sportclubs (N=842), naar grootte van de sportclub (N=782)

Aantal bestuursleden naar functie

- Vrijwel alle clubs beschikken over een voorzitter (98,6%) en een secretaris (96,8%) (zie Tabel 2.4)
- Ook een penningmeester is in veel gevallen aanwezig (95,1%)
- Een kleine zes op tien sportclubs hebben een ondervoorzitter (58,9%) en drie op vier sportclubs (76,2%) hebben nog andere bestuursfuncties
- Verder blijkt uit Tabel 2.5 dat het grootste aantal bestuursleden een andere functie uitvoert
- In totaal zijn er 5 269 personen met een bestuursfunctie aanwezig in de sportclubs van het VSP3.0

Tabel 2.4 Aantal en aandeel sportclubs met bestuursfuncties (N=848 clubs)

	N-clubs	%-clubs
Voorzitter	836	98,6
Ondervoorzitter	499	58,9
Secretaris	821	96,8
Penningmeester	806	95,1
Andere bestuursfunctie	646	76,2

Tabel 2.5 Aantal personen die een bestuursfunctie in sportclubs opnemen in VSP3.0 (N=5269 personen)

	N-personen	%
Voorzitter	834	15,8
Ondervoorzitter	447	8,5
Secretaris	818	15,5
Penningmeester	792	15,0
Andere bestuursfunctie	2 378	45,1

Bestuursfuncties naar geslacht

- In Tabel 2.6 wordt de verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen per bestuursfunctie geanalyseerd
- In totaal blijken bijna drie op vier bestuurders mannen te zijn (73,7%)
- Bij de functies van voorzitter en ondervoorzitter is zelfs acht op tien bestuurders of meer van het mannelijk geslacht
- De genderongelijkheid is iets minder groot bij de functie van secretaris waarbij meer dan drie op tien een vrouw is
- Meer dan zeven op tien penningmeesters zijn mannen, hetzelfde geldt voor andere bestuursfuncties

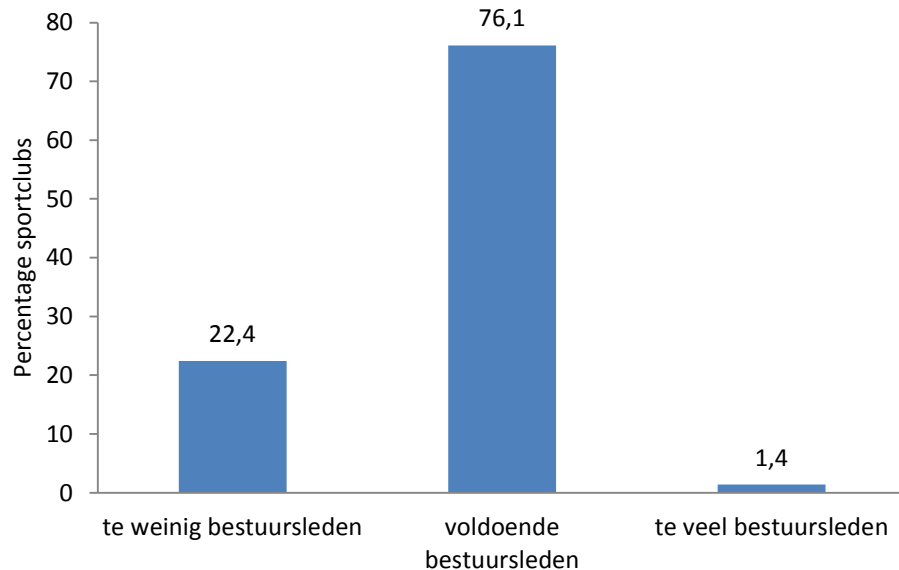
Tabel 2.6 Bestuursfuncties in sportclubs naar geslacht, rijpercentages

	%-mannen	%-vrouwen
Voorzitter (N=834)	83,6	16,4
Ondervoorzitter (N=447)	80,5	19,5
Secretaris (N=818)	68,8	31,2
Penningmeester (N=792)	72,0	28,0
Andere bestuursfunctie (N=2378)	71,1	28,9
Algemeen	73,7	26,3

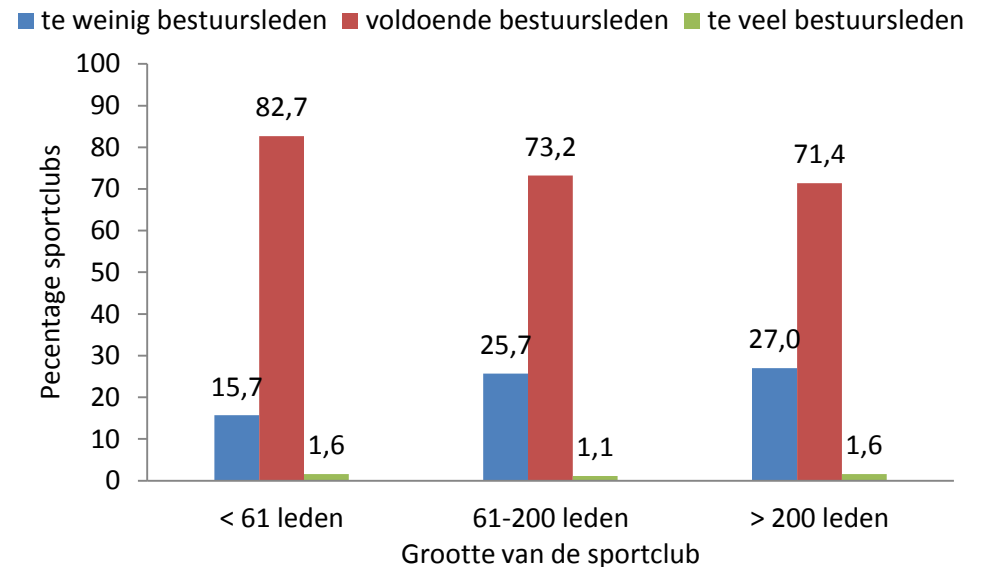
Beoordeling aantal bestuursleden

- Drie vierde van de clubs (76,1%) geeft aan over voldoende bestuursleden te beschikken
- Meer dan één op vijf clubs (22,4%) blijkt te weinig bestuursleden te hebben
- Slechts twaalf sportclubs (1,4%) geven aan over te veel bestuursleden te beschikken
- Bovendien is er een statistisch verschil naargelang de grootte van de sportclub ($\chi^2 = 12,3$ / $DF=4$ / $p=0.016$)
- Kleine clubs geven, meer dan grote clubs, aan over voldoende bestuursleden te beschikken

Figuur 2.7 Beoordeling van het aantal bestuursleden van de sportclubs (N=838)

Figuur 2.8 Beoordeling van het aantal bestuursleden van de sportclubs, naar grootte sportclub (N=772)

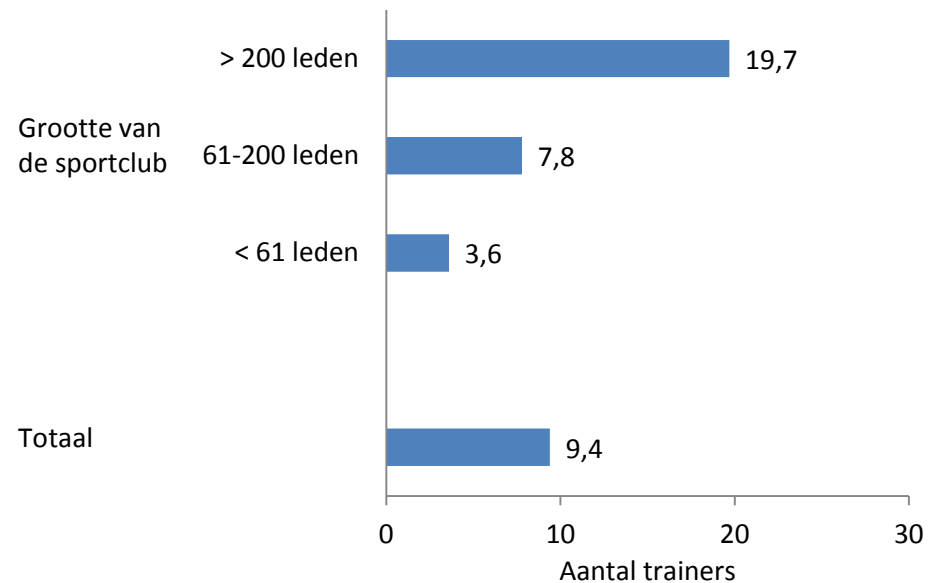

2.3 SPORTTECHNISCHE BEGELEIDING

Aantal trainers

- Sportclubs beschikken gemiddeld over 9,4 trainers
- Bij grote sportclubs ligt het aantal trainers opvallend hoger dan bij kleine clubs
- Grote clubs hebben gemiddelde 19,7 trainers, middelgrote kleine 7,8 trainers en kleine clubs 3,6 trainers

Figuur 2.9 Gemiddeld aantal trainers voor alle sportclubs (N=842), naar grootte van de sportclub (N=782)

Aantal trainers naar opleiding

- In Tabellen 2.7 en 2.8 geven we een overzicht van het aantal clubs en aantal personen die een sporttechnische functie uitoefenen naargelang de opleiding of het diploma van de trainer
- Meer dan drie op vier sportclubs hebben (een) niet-gekwalficeerde trainer(s) of begeleider(s), dit komt overeen met vier op tien trainers binnen alle sportclubs in het VSP3.0
- Hiernaast beschikken meer dan zes op tien sportclubs over (een) trainer(s) met een diploma van de Vlaamse Trainersschool, wat overeenkomt met 38 procent van alle trainers
- Meer dan een vijfde van de clubs hebben trainers met een Bachelor of Master LO opleiding of een ander trainersdiploma
- Trainers met een Bachelor of Master Kinesithérapie zijn het minst voorkomend bij sportclubs
- In totaal zijn er 6 280 trainers in de sportclubs van het VSP3.0

Tabel 2.7 Aantal en aandeel sportclubs met trainers, naar opleiding (N=666 clubs)

	N-clubs	%-clubs
Niet-gekwalficeerde trainer / begeleider	519	77,9
Diploma Vlaamse Trainersschool (GEEN bachelor / master LO / kinesist) of andere officiële trainersdiploma's	419	62,9
Bachelor L.O.	154	23,1
Master L.O.	144	21,6
Bachelor Kinesithérapie	43	6,5
Master Kinesithérapie	53	8,0
Andere trainersdiploma's	162	24,3

Tabel 2.8 Aantal trainers in sportclubs, naar opleiding (N=6280 trainers)

	N-personen	%
Niet-gekwalficeerde trainer / begeleider	2 554	40,7
Diploma Vlaamse Trainersschool (GEEN bachelor / master LO / kinesist) of andere officiële trainersdiploma's*	2 385	38,0
Bachelor L.O.	365	5,8
Master L.O.	253	4,0
Bachelor Kinesithérapie	63	1,0
Master Kinesithérapie	70	1,1
Andere trainersdiploma's	590	9,4

Trainers naar geslacht

- Ook bij de trainers zien we een sterk overwicht van de mannen, met een aandeel van bijna 70 procent (68,5%)
- Het aandeel mannen ligt nog hoger (72,0%) bij de trainers met een diploma van de Vlaamse Trainersschool
- Bij de trainers met een Bachelor LO of Bachelor of Master Kinesithérapie ligt het aandeel van de vrouwen iets hoger, rond de 40 procent

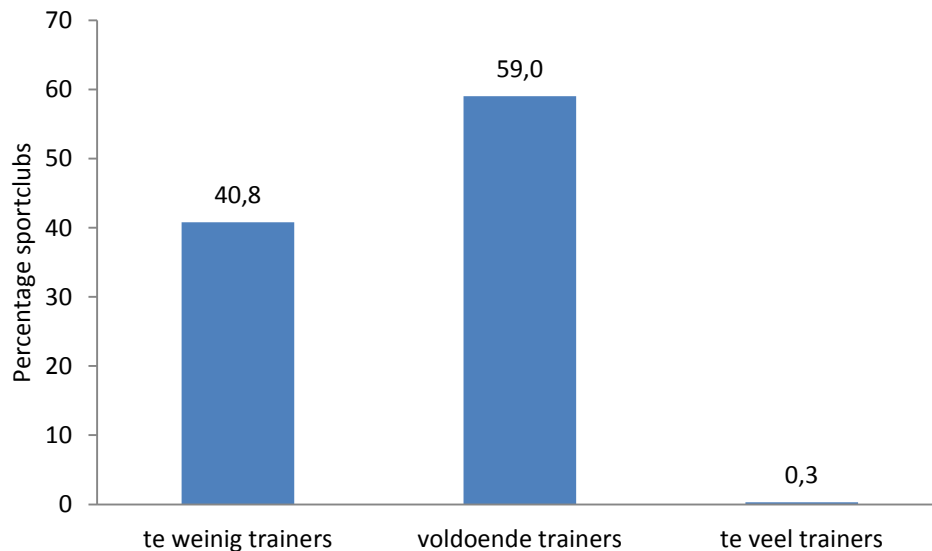
Tabel 2.9 Trainers in sportclubs naar geslacht, rijpercentages

	%-mannen	%-vrouwen
Niet-gekwalficeerde trainer / begeleider	68,4	31,6
Diploma Vlaamse Trainersschool (GEEN bachelor / master LO / kinesist) of andere officiële trainersdiploma's*	72,0	28,0
Bachelor L.O.	56,2	43,8
Master L.O.	64,4	35,6
Bachelor Kinesithérapie	58,7	41,3
Master Kinesithérapie	60,0	40,0
Andere trainersdiploma's	66,1	33,9
Algemeen	68,5	31,5

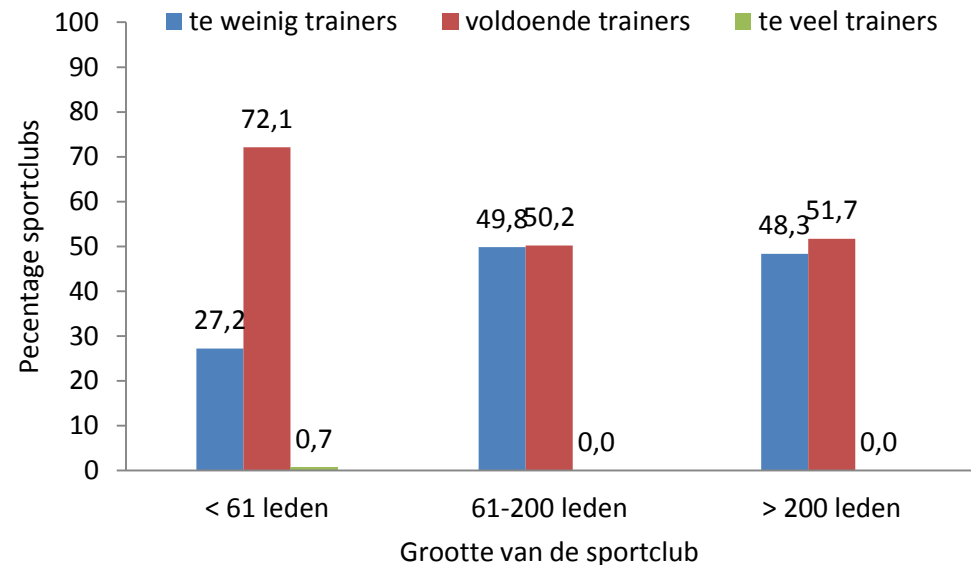
Beoordeling aantal trainers

- Het aantal trainers blijkt bij vier op tien sportclubs problematisch te zijn, zij geven aan over te weinig trainers te beschikken
- Anderzijds beschikt zes op tien clubs over voldoende trainers
- Voorts is er een significant verschil naar grootte van de club ($\chi^2 = 36,5$ / $DF=4$ / $p=0.000$); het zijn voornamelijk de (middel)grote clubs die kampen met een tekort aan trainers
- Bij de kleine clubs is dit minder het geval, meer dan zeven op tien kleine sportclubs geven aan voldoende trainers te hebben

Figuur 2.10 Beoordeling van het aantal trainers in sportclubs (N=748)

Figuur 2.11 Beoordeling van het aantal trainers in sportclubs, naar grootte sportclub (N=702)

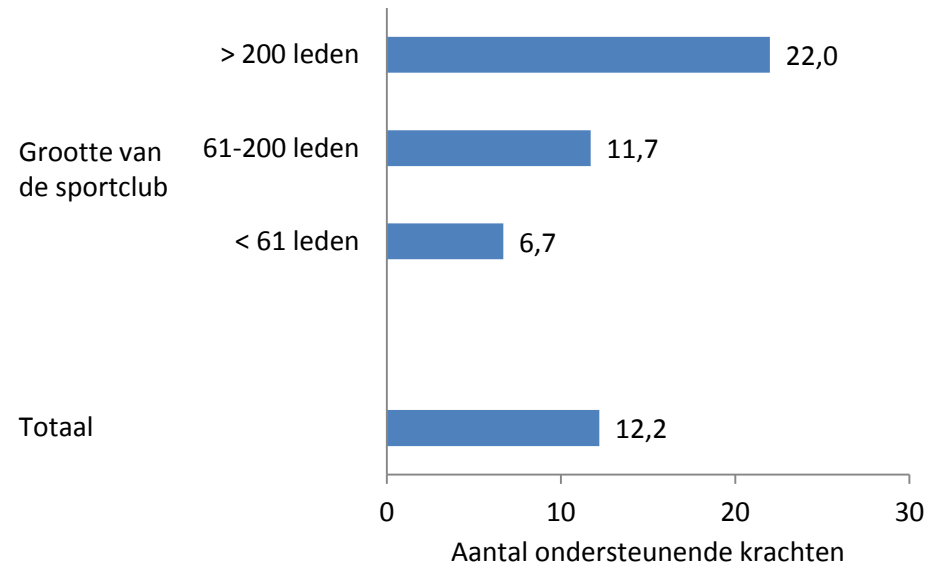

2.4 ONDERSTEUNENDE KRACHTEN

Aantal ondersteunende krachten

- Gemiddeld gezien beschikken de sportclubs in het VSP3.0 over 12,2 ondersteunende krachten
- Grote sportclubs van 200 leden of meer hebben logischerwijze meer ondersteunende krachten nodig en hebben er gemiddeld 22
- Middelgrote clubs beschikken gemiddeld over 11,7 ondersteunende krachten
- Kleine clubs hebben gemiddeld 6,7 medewerkers die ondersteunende taken uitvoeren

Figuur 2.12 Gemiddeld aantal ondersteunende krachten voor alle sportclubs (N=705), naar grootte van de sportclub (N=675)

Aantal ondersteunende krachten naar functie

- In Tabellen 2.10 en 2.11 worden het aantal ondersteunende krachten weergegeven naar functie
- Uit Tabel 2.10 blijkt dat meer dan zes op tien clubs ondersteunende krachten hebben voor de organisatie van nevenactiviteiten, dit komt overeen met bijna 40 procent (37,7%) van alle ondersteunende functies in sportclubs
- Daarnaast beschikken de helft van de sportclubs over ondersteunende krachten voor arbitrage of jurering en voor het onderhoud van infrastructuur of materiaal, deze komen respectievelijk overeen met 21 en elf procent van alle ondersteunende krachten
- Eén op drie clubs hebben ondersteunende krachten voor hulp in de kantine of cafetaria, dit komt weliswaar overeen met een vijfde van alle ondersteunende krachten

Tabel 2.10 Aantal en aandeel sportclubs met ondersteunende functies (N=705 clubs)

	N-clubs	%-clubs
Arbitrage / jurering	344	48,8
Organisatie van nevenactiviteiten	442	62,7
Verzorging / medische begeleiding	212	30,1
Onderhoud infrastructuur / materiaal	357	50,6
Kantine / cafetaria	240	34,0
Andere	95	13,5

Tabel 2.11 Aantal ondersteunende functies in sportclubs in VSP3.0 (N=8641 personen)

	N-persoonen	%
Arbitrage / jurering	1 813	21,0
Organisatie van nevenactiviteiten	3 255	37,7
Verzorging / medische begeleiding	417	4,8
Onderhoud infrastructuur / materiaal	971	11,2
Kantine / cafetaria	1 696	19,6
Andere	489	5,7

Ondersteunende functies naar geslacht

- Ook bij de ondersteunende functies in sportclubs stellen we een overgewicht vast van de mannen, namelijk van 65 procent mannen ten opzichte van 35 procent vrouwen
- Deze oververtegenwoordiging is nog groter bij taken als arbitrage (73,9% mannen) en het onderhoud van infrastructuur of materiaal (84,3% mannen)
- Bij ondersteunende taken als de organisatie van nevenactiviteiten, verzorging of medische begeleiding, hulp in de kantine of cafetaria en andere taken hebben de vrouwen een aandeel van ongeveer 40 procent

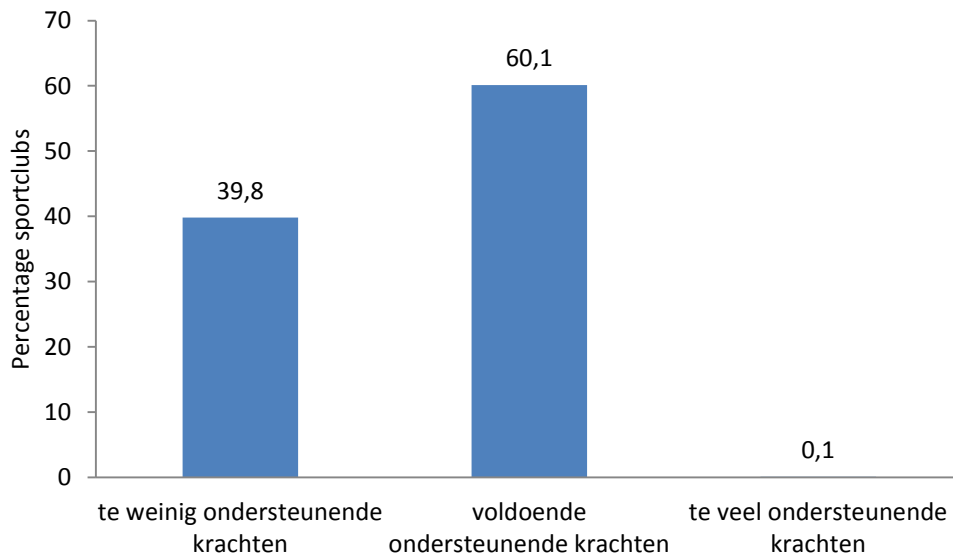
Tabel 2.12 Ondersteunende functies in sportclubs naar geslacht, rijpercentages

	%-mannen	%-vrouwen
Arbitrage / jurering	73,9	26,1
Organisatie van nevenactiviteiten	58,4	41,6
Verzorging / medische begeleiding	61,6	38,4
Onderhoud infrastructuur / materiaal	84,3	15,7
Kantine / cafetaria	59,4	40,6
Andere	57,5	42,5
Algemeen	64,9	35,1

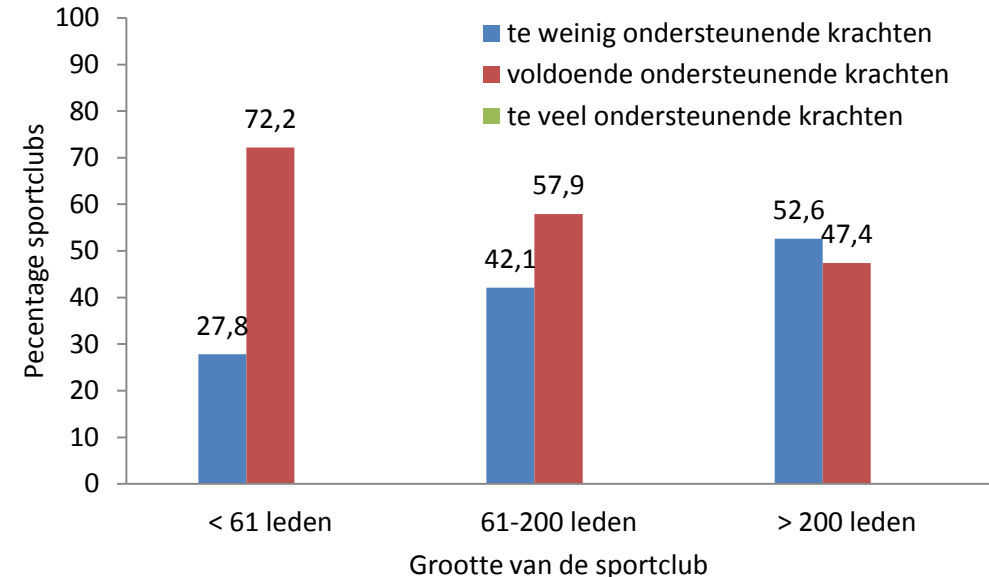
Beoordeling aantal ondersteunende krachten

- De resultaten in Figuur 2.13 tonen aan dat zes op tien sportclubs aangeven over voldoende ondersteunende krachten te beschikken, dit impliceert tegelijkertijd dat vier op tien sportclubs te weinig medewerkers hebben om ondersteunende taken uit te voeren
- In Figuur 2.14 wordt de grootte van de sportclubs mee in rekening gebracht en stellen we een significant verschil vast in de beoordeling van het aantal ondersteunende krachten door grote en kleine clubs ($\chi^2 = 31,4$ / $DF=2$ / $p=0.000$)
- Een kleine 30 procent (27,8%) van de kleine clubs geven aan te weinig ondersteunende krachten te hebben, bij de grote clubs is dit meer dan de helft (52,6%)

Figuur 2.13 Beoordeling van het aantal ondersteunende krachten in sportclubs (N=762)

Figuur 2.14 Beoordeling van het aantal ondersteunende krachten in sportclubs, naar grootte sportclub (N=702)

2.5 REKRUTERING EN BEHOUD VAN VRIJWILLIGERS

Inzet van vrijwilligers en betaalde medewerkers (1/2)

- Via stellingen werd gepeild naar de houding van sportclubs ten aanzien van de inzet van vrijwilligers en betaalde krachten, de resultaten worden weergegeven in Tabel 2.13
- De helft van de clubs geeft aan over voldoende vrijwilligers te beschikken, hiernaast heeft meer dan vier op tien clubs nooit problemen ondervonden om vrijwilligers te rekruteren
- Slechts een beperkt deel van de clubs (17,8%) vergoedt haar vrijwilligers en binnen meer dan drie kwart van de clubs (76,1%) bestaat er geen discussie over het al dan niet vergoeden van vrijwilligers
- Meer dan vier op tien clubs (42,6%) investeert in opleidingen voor haar vrijwilligers en bij de helft van de clubs worden vrijwilligers die relevante opleidingen volgen hiervoor vergoed door de club
- Hiertegenover staat dat slechts één op vier clubs een jaarlijks budget voorziet voor de opleiding van medewerkers
- Meer dan de helft (56,0%) is niet akkoord met de stelling dat de inzet van (meer) betaalde krachten de club ten goede zou komen
- Tot slot voelt vier op tien clubs zich genoodzaakt om zich aan te passen aan een veranderend engagement van vrijwilligers

Inzet van vrijwilligers en betaalde medewerkers (2/2)

Tabel 2.13 *Houding van sportclubs ten aanzien van de inzet van vrijwilligers en betaalde medewerkers (in %)*

	Helemaal niet akkoord	Niet akkoord	Neutraal	Akkoord	Helemaal akkoord
Onze club beschikt over voldoende vrijwilligers	3,4	25,9	20,1	41,0	9,7
Onze club heeft nooit problemen ondervonden om vrijwilligers te rekruteren	5,6	32,6	19,6	34,9	7,4
Onze club vergoedt haar vrijwilligers	41,7	21,7	18,8	15,2	2,6
Binnen onze club bestaat discussie over het al dan niet vergoeden van vrijwilligers	46,3	29,8	15,1	7,5	1,2
Onze club investeert in opleidingen voor haar vrijwilligers	18,9	13,6	24,9	31,8	10,8
Vrijwilligers die voor onze club relevante opleidingen of bijscholing volgen krijgen deze vergoed door de club	19,6	11,7	18,0	31,0	19,6
Onze club voorziet een jaarlijks budget voor opleiding van medewerkers	28,6	21,0	24,9	17,5	8,1
De inzet van (meer) betaalde krachten zou onze club ten goede komen	35,0	21,0	23,9	15,0	5,1
Onze club is genoodzaakt zich aan te passen aan een veranderend engagement van vrijwilligers (bv. korter engagement)	18,6	12,7	27,3	32,0	9,5

Inzet van vrijwilligers en betaalde medewerkers naar grootte sportclub (1/2)

- In de volgende Tabel 2.14 worden de resultaten van de stellingen onderverdeeld naar de grootte van de sportclubs
- Voor elk van de stellingen stellen we een significant verschil vast
- Om te beginnen blijken kleine sportclubs, meer dan grote clubs, over voldoende vrijwilligers te beschikken en weinig problemen te ondervinden met het rekruteren van vrijwilligers
- Bij de overige stellingen behalen de grote sportclubs steeds een significant hogere score dan kleine clubs
- Dit toont aan dat grote clubs sterker inzetten op de vergoeding en opleiding van hun vrijwilligers
- Grote clubs vinden, meer dan kleine, dat de inzet van (meer) betaalde krachten de club ten goede zou komen
- Tot slot voelen grote clubs zich meer genoodzaakt zich aan te passen aan een veranderend engagement van vrijwilligers, dan kleine clubs

Inzet van vrijwilligers en betaalde medewerkers naar grootte sportclub (2/2)

Tabel 2.14 Houding van sportclubs ten aanzien van de inzet van vrijwilligers en betaalde medewerkers (in %), naar grootte van de club (gemiddelde score van 0 = helemaal niet akkoord tot 5 = helemaal akkoord)

	<61 leden	61-200 leden	>200 leden	Sign.
Onze club beschikt over voldoende vrijwilligers	3,5	3,2	3,0	***
Onze club heeft nooit problemen ondervonden om vrijwilligers te rekruteren	3,3	3,0	2,8	***
Onze club vergoedt haar vrijwilligers	1,8	2,2	2,7	***
Binnen onze club bestaat discussie over het al dan niet vergoeden van vrijwilligers	1,6	1,9	2,3	***
Onze club investeert in opleidingen voor haar vrijwilligers	2,5	3,2	3,7	***
Vrijwilligers die voor onze club relevante opleidingen of bijscholing volgen krijgen deze vergoed door de club	2,6	3,4	3,9	***
Onze club voorziet een jaarlijks budget voor opleiding van medewerkers	2,0	2,6	3,3	***
De inzet van (meer) betaalde krachten zou onze club ten goede komen	2,0	2,5	2,7	***
Onze club is genooddzaakt zich aan te passen aan een veranderend engagement van vrijwilligers (bv korter engagement)	2,6	3,2	3,5	***

* = $p < .05$ / ** = $p < .01$ / *** = $p < .001$ / NS = niet significant

Mening van bestuur rond vrijwilligers

- Meer dan dertien procent van de clubs gaat akkoord met de stelling dat leden als klanten beschouwd worden en dat men niet kan verwachten dat ze bijdragen door vrijwilligerswerk; langs de andere kant is meer dan twee derde niet akkoord met deze stelling
- Het grootste deel van de clubs (86,3%) geeft aan dat alle leden vrijwilliger kunnen zijn, onafhankelijk van hun kwalificaties
- Eenmaal men een engagement als vrijwilliger aangaat, houdt men dit meestal vol, want meer dan zes op tien sportclubs geven aan dat ze weinig verloop onder de vrijwilligers kennen
- Zeven op tien clubs geeft aan dat de leden passie en toewijding tonen voor de taken die gedaan moeten worden
- Meer dan 60 procent (62,7%) vindt dat sportclubs enkele op vrijwilligers zouden moeten draaien; veertien procent van de clubs is hier niet mee akkoord

Tabel 2.15. Mening van het bestuur van sportclubs ten aanzien van de inzet van vrijwilligers en betaalde medewerkers (in %)

	Helemaal niet akkoord	Niet akkoord	Neutraal	Akkoord	Helemaal akkoord
Onze club beschouwt leden als klanten waarvan niet verwacht kan worden dat ze bijdragen door vrijwilligerswerk	28,2	39,2	19,0	10,4	3,2
Alle leden kunnen vrijwilliger zijn, onafhankelijk van hun kwalificaties	2,4	4,1	7,2	48,7	37,6
Onze club heeft weinig verloop onder de vrijwilligers	1,7	8,3	27,1	49,5	13,4
De leden van onze club tonen passie en toewijding voor de taken die gedaan moeten worden	0,7	3,9	24,0	51,5	19,9
Onze club zou enkel op vrijwilligers moeten draaien	3,2	10,8	23,3	34,8	27,9

Mening van bestuur rond vrijwilligers naar grootte sportclub

- Uit Tabel 2.16 blijkt dat het voornamelijk de grote clubs zijn die hun leden als klanten beschouwen waarvan men niet kan verwachten dat ze bijdragen door vrijwilligerswerk; dit zou een mogelijke reden kunnen zijn waarom grote sportclubs aangeven over te weinig vrijwilligers te beschikken
- Hiernaast behalen de kleine clubs een significant hogere score voor de overige stellingen
- Dit toont aan dat bij kleine clubs, meer dan bij grote, alle leden vrijwilliger kunnen zijn onafhankelijk van hun kwalificaties en dat kleine clubs minder verloop kennen onder de vrijwilligers
- Bovendien blijken de leden van kleine clubs veel passie en toewijding te tonen voor de taken die gedaan moeten worden en vinden kleine clubs, meer dan grote clubs, dat deze enkel op vrijwilligers moeten draaien

Tabel 2.16 Mening van het bestuur van sportclubs ten aanzien van de inzet van vrijwilligers en betaalde medewerkers (in %), naar grootte van de club (gemiddelde score van 0 = helemaal niet akkoord tot 5 = helemaal akkoord)

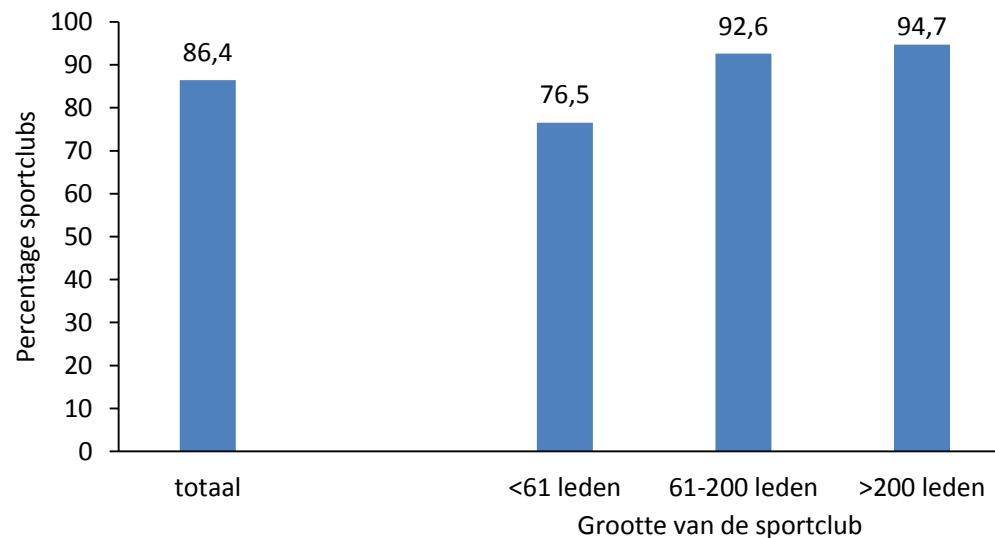
	<61 leden	61-200 leden	>200 leden	Sign.
Onze club beschouwt leden als klanten waarvan niet verwacht kan worden dat ze bijdragen door vrijwilligerswerk	2,2	2,2	2,4	**
Alle leden kunnen vrijwilliger zijn, onafhankelijk van hun kwalificaties	4,2	4,2	4,1	**
Onze club heeft weinig verloop onder de vrijwilligers	3,8	3,6	3,5	**
De leden van onze club tonen passie en toewijding voor de taken die gedaan moeten worden	4,0	3,9	3,7	*
Onze club zou enkel op vrijwilligers moeten draaien	4,0	3,8	3,3	***

* = $p < .05$ / ** = $p < .01$ / *** = $p < .001$ / NS = niet significant

Initiatieven om vrijwilligers te rekruteren en te behouden (1/3)

- Vervolgens werd aan de clubs gevraagd welke maatregelen ze nemen om vrijwilligers te rekruteren en te behouden
- In Figuur 2.15 wordt een overzicht gegeven van het aandeel sportclubs die dergelijke maatregelen nemen
- In totaal blijkt een groot deel van de clubs (86,4%) maatregelen te nemen om vrijwilligers te rekruteren en te behouden
- Grote clubs (94,7%) blijken hier sterker op in te zetten dan kleine clubs (76,5%)
- Deze resultaten kunnen aansluiting vinden bij de resultaten op de vorige slides waaruit bleek dat grote sportclubs vaker dan kleine kampen met een tekort aan vrijwilligers, bijgevolg zetten zij ook sterker in op maatregelen om vrijwilligers te rekruteren en te behouden

Figuur 2.15 Aandeel sportclubs dat maatregelen neemt om vrijwilligers te rekruteren en te behouden, voor alle sportclubs (N=855) en naar grootte van de club (N=782)

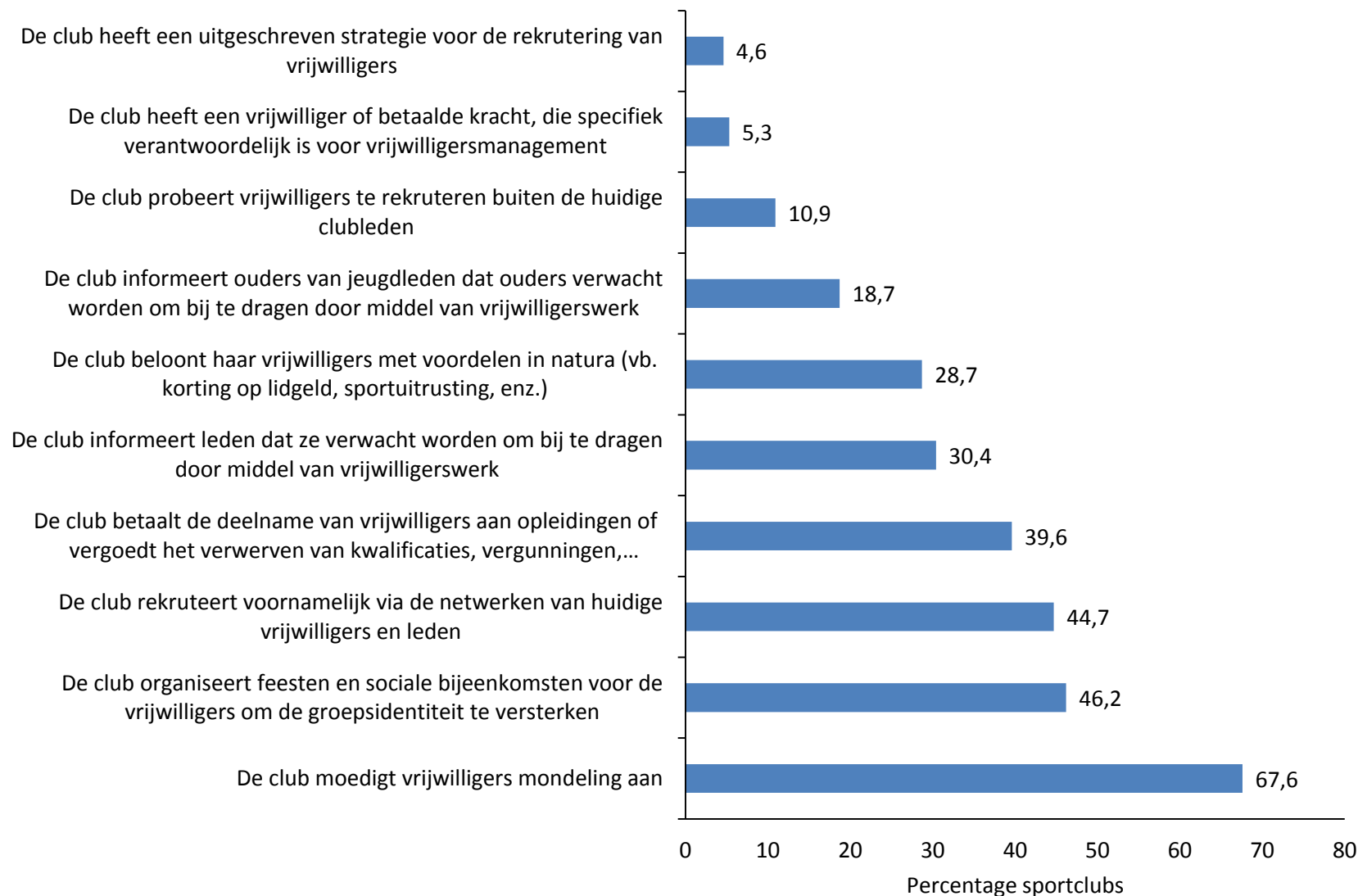

Initiatieven om vrijwilligers te rekruteren en te behouden (2/3)

- In Figuur 2.16 wordt weergegeven welke initiatieven de sportclubs nemen om vrijwilligers te rekruteren en te behouden
- De meest gehanteerde maatregelen (door 67,6% van de clubs) is het mondeling aanmoedigen van vrijwilligers
- Hiernaast trachten meer dan vier op tien sportclubs vrijwilligers te rekruteren of behouden door het organiseren van feesten en sociale bijeenkomsten om de groepsidentiteit te versterken en via netwerken van huidige vrijwilligers en leden
- Vier op tien clubs betaalt de deelname van vrijwilligers aan opleidingen of vergoedt het verwerven van kwalificaties
- Drie op tien clubs informeert haar leden dat ze verwacht worden om bij te dragen door middel van vrijwilligerswerk en een vijfde van de clubs informeert de ouders van jeugdleden dat dit verwacht wordt
- Bijna dertig procent van de clubs beloont haar vrijwilligers met voordelen in natura
- Tien procent van de clubs tracht vrijwilligers te rekruteren buiten de huidige clubleden
- Slechts vijf procent van de clubs heeft een vrijwilliger of betaalde kracht die specifiek verantwoordelijk is voor het vrijwilligersmanagement; hetzelfde geldt voor het beschikken over een uitgeschreven strategie voor de rekrutering van vrijwilligers

Initiatieven om vrijwilligers te rekruteren en te behouden (3/3)

Figuur 2.16 Aandeel sportclubs dat specifieke initiatieven neemt om vrijwilligers te rekruteren en te behouden, volgens initiatieven

2.6 EXTRAPOLATIE

Engagementen naar functie

- In het voorgaande hebben we voor drie groepen van medewerkers telkens een analyse gemaakt; in onderstaande Tabel 2.17 berekenen we de onderlinge verhouding tussen deze drie functiegroepen
- Een kwart van de engagementen binnen de sportclubs wordt opgenomen binnen het bestuur
- Drie op tien medewerkers in sportclubs nemen een sporttechnische functie op zich
- De ondersteunende functies kennen het grootste aandeel, met 42,8 procent

Tabel 2.17 Engagementen in sportclubs naar functie (N=842)

	N-personen	%-personen
Bestuursfuncties	5 269	26,1
Sporttechnische functies	6 280	31,1
Ondersteunende functies	8 641	42,8
Totaal	20 190	100,0

Extrapolatie

- Wanneer we de bovenstaande cijfers extrapoleren, krijgen we een beeld van het totale aantal medewerkers dat actief is in de Vlaamse sportclubsector (Tabel 2.18)
- Voor deze berekening gaan we uit van een totaal van 22 650 sportclubs anno 2014, zoals vermeld in de Beleidsnota Sport (Vlaamse Regering, 2014), waarvan 76% aangesloten bij een erkende Vlaamse sportfederatie
- Het totale aantal sportvrijwilligers in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan op die manier geraamd worden op 543 116
- Circa 142 000 mensen zouden een bestuursfunctie uitoefenen, terwijl 168 000 mensen een sporttechnische functie vervullen en 232 000 mensen een ondersteunende taak in hun club opnemen
- We benadrukken dat het hier om het aantal mensen gaat, en dus niet om het aantal voltijds equivalenten

Tabel 2.18 Extrapolatie engagementen in sportclubs, naar functie

	N-personen
Bestuursfuncties	141 737
Sporttechnische functies	168 933
Ondersteunende functies	232 445
Totaal	543 116

2.7 BESLUIT

Medewerkersprofiel van sportclubs in Vlaanderen

In dit hoofdstuk stond het profiel van medewerkers in sportclubs centraal. Om te beginnen maakten we een onderscheid tussen de betaalde medewerkers en de vrijwilligers in sportclubs.

Slechts drie procent van de sportclubs in het VSP3.0 beschikken over **betaald personeel**. Hierbij gaat het voornamelijk om betaalde krachten met een sporttechnische functie (trainers).

Het grootste aantal vaste **vrijwilligers** worden ingezet voor bestuurlijke, administratieve taken en sporttechnische taken. Hiernaast beschikt de gemiddelde sportclubs over gemiddeld 23 occasionele vrijwilligers die helpen bij de organisatie van sportevenementen, festivals, competities, festiviteiten, andere praktische taken, etc. Het aantal vrijwilligers is de afgelopen vijf jaar bij 85 procent van de sportclubs stabiel gebleven of gestegen. Voor zowel bestuurs-, sporttechnische als ondersteunende functies beschikken grote sportclubs van 200 leden of meer steeds over meer medewerkers dan de kleine clubs. Hierbij geldt eveneens dat grote clubs, meer dan kleine clubs, aangeven over onvoldoende medewerkers te beschikken. Dit uit zich dan ook in het nemen van maatregelen om vrijwilligers te behouden of rekruteren: grote sportclubs zetten hier opvallend sterker op in. Dit komt voornamelijk tot uiting door het mondeling aanmoedigen van de vrijwilligers, het organiseren van feesten en sociale bijeenkomsten om de groepsidentiteit te versterken en door rekrutering via de netwerken van de huidige vrijwilligers en leden.

Voorts is er geen evenwichtige **geslachtsverdeling** bij de verschillende functies, waarbij de mannen steeds een sterk overwicht hebben. Dit komt het sterkste tot uiting bij de bestuurlijke functies waarbij de vrouwen slechts een kwart van de functies uitmaken. Er is duidelijk nog werk aan de winkel om te streven naar een meer gelijke verdeling in de besturen van Vlaamse sportclubs.

Op basis van een extrapolatie voor Vlaanderen werd het aantal vrijwilligers dat actief is in een sportclub geraamd op ruim 540.000. De ondersteunende functies zijn hierbij het meest nadrukkelijk vertegenwoordigd, gevolgd door sporttechnische en bestuursfuncties.

HOOFDSTUK 3

FINANCIËLE SITUATIE

3.1 Inkomsten

3.2 Uitgaven

3.3 Financiële toestand

3.4 Besluit

Doelstelling

In dit hoofdstuk focussen we op de financiële situatie van sportclubs. Meer bepaald wordt ingegaan op de voornaamste inkomstenbronnen en uitgavenposten en maken we een inschatting van de financiële situatie van de sportclubs. Ook de mogelijke gevolgen van de financiële terugval komen aan bod.

3.1 INKOMSTEN

3.1.1 Aard van inkomstenbronnen

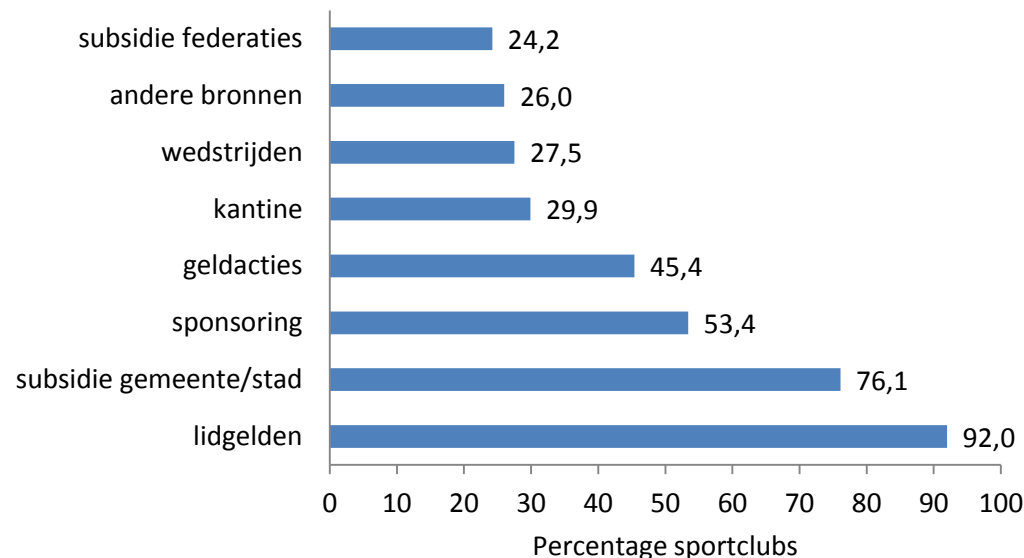
3.1.2 Aandeel van inkomstenbronnen

3.1.1 AARD VAN INKOMSTENBRONNEN

Aard van inkomstenbronnen

- In Figuur 3.1 geven we een overzicht van de verschillende inkomstenbronnen van sportclubs
- Meer dan negen op tien sportclubs genereren inkomsten uit lidgelden en drie kwart van de clubs ontvangt subsidies van de gemeente of stad
- Ongeveer de helft van de clubs ontvangt inkomsten door middel van sponsoring of geldacties
- Minder dan een derde van de clubs kan rekenen op opbrengsten van de kantine, wedstrijden, andere bronnen of subsidies van de federatie

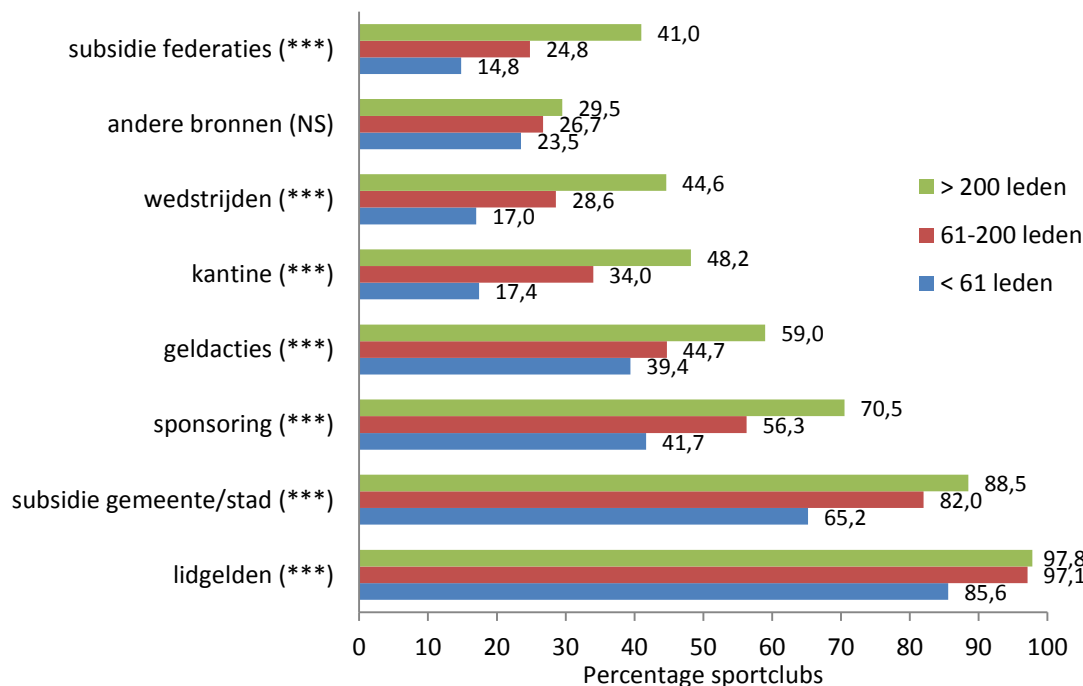
Figuur 3.1 Inkomstenbronnen van de sportclubs (N=612)

Aard van inkomstenbronnen naar grootte sportclub

- Voor alle inkomstenbronnen, behalve de 'andere bronnen', speelt er een effect van de grootte van de sportclubs, waarbij het aandeel van kleine clubs kleiner is dan dat van middelgrote en grote sportclubs
- Ook het aandeel van grote sportclubs ligt voor elk van de inkomstenbronnen hoger dan het aandeel van middelgrote clubs
- De grootste verschillen stellen we vast bij de inkomsten uit sponsoring en de kantine; hierbij weet respectievelijk 70,5 en 48,2 procent van de grote clubs inkomsten uit te genereren, terwijl dit bij de kleine clubs slechts 41,7 en 17,4 procent is

Figuur 3.2 Inkomstenbronnen van de sportclubs naar grootte van de club (N=609)

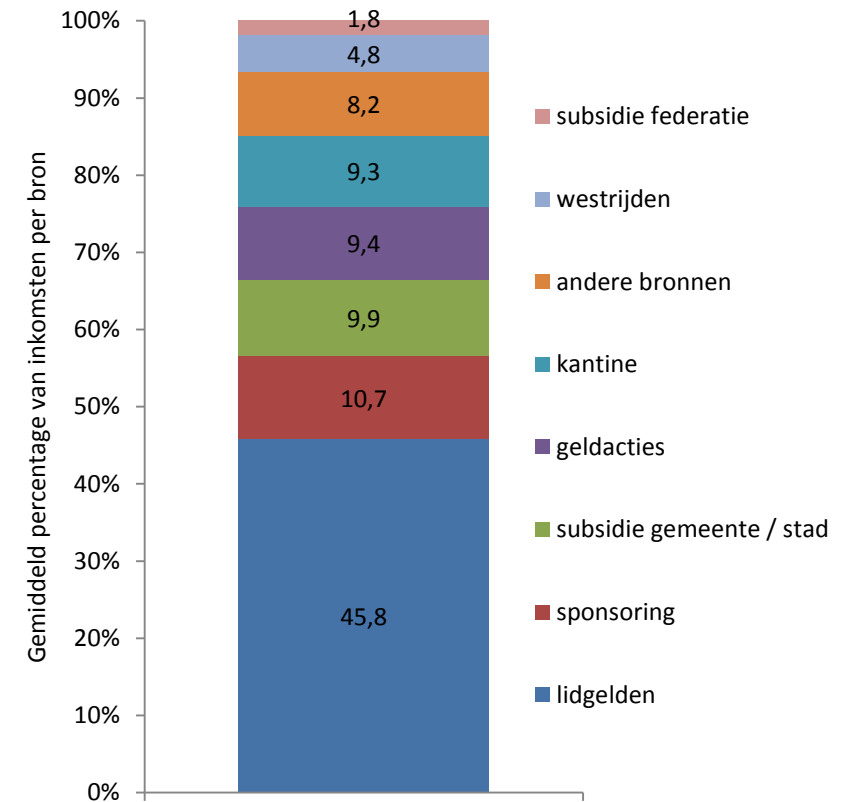
* = $p < .05$ / ** = $p < .01$ / *** = $p < .001$ /
NS = niet significant

3.1.2 AANDEEL VAN INKOMSTENBRONNEN

Aandeel van inkomstenbronnen

- In Figuur 3.3 wordt het aandeel van de verschillende inkomstenbronnen in de totale inkomsten van de sportclub grafisch weergegeven
- Clubs genereren gemiddeld 46 procent van hun inkomsten uit lidgelden
- Sponsoring dekt elf procent van de inkomsten, terwijl subsidies van de gemeenten of stad, geldacties en opbrengsten van de kantine elk goed zijn voor ongeveer tien procent van de inkomsten
- Subsidies van de federatie en inkomsten vanuit wedstrijden hebben een eerder beperkt aandeel (respectievelijk 1,8% en 4,8%)
- Deze cijfers tonen aan dat 80 procent van de inkomsten door de sportclubs zelf gegenereerd worden, terwijl de overige 20 procent afkomstig is van subsidies en sponsoring
- Sportclubs zijn met andere woorden sterk afhankelijk van de middelen die ze zelf genereren. Dit impliceert dat ze relatief onafhankelijk kunnen handelen

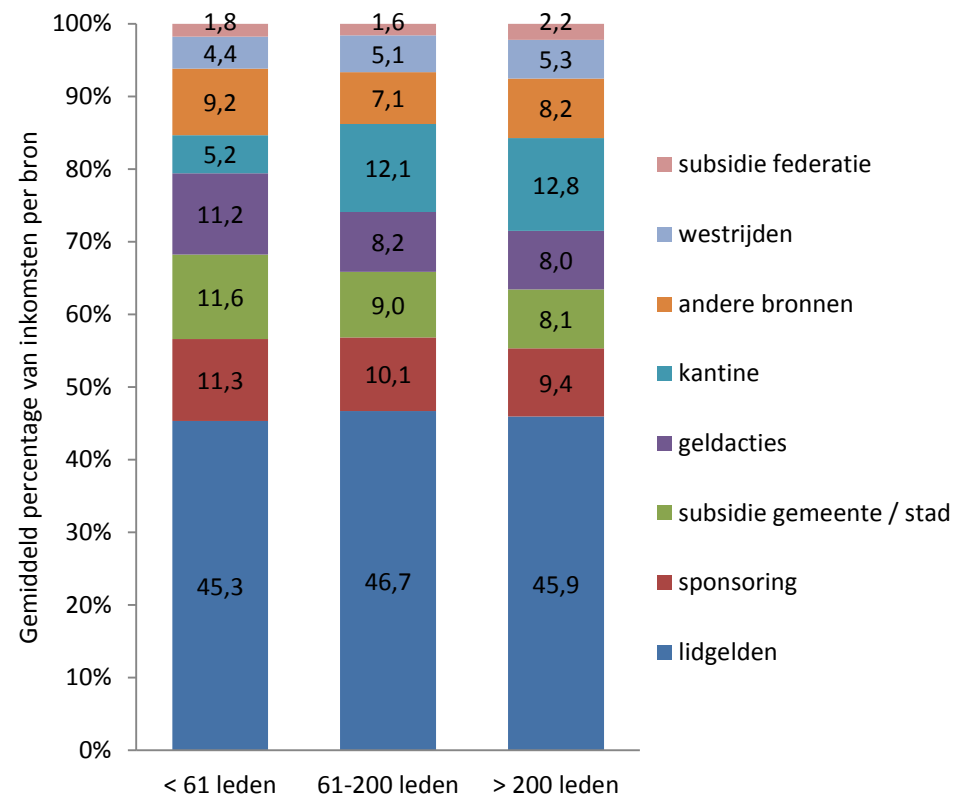
Figuur 3.3 Aandeel van de inkomstenbronnen in het totale inkomen van de sportclubs (N=612)

Aandeel van inkomstenbronnen naar grootte sportclub

- De inkomsten vanuit lidgelden zijn voor alle clubs ongeveer van hetzelfde belang
- Grote sportclubs zijn, in vergelijking met kleine clubs, minder afhankelijk van sponsoring, subsidies van de gemeenten en geldacties; dit kan impliceren dat kleine clubs minder onafhankelijk kunnen werken aangezien ze sterk afhankelijk zijn van inkomstenbronnen zoals subsidies en sponsoring
- Voor kleine clubs zijn de inkomsten van de kantine minder van tel dan bij de middelgrote en grote clubs
- Ook de aandelen van inkomsten vanuit wedstrijden en subsidie van de federatie zijn groter bij grote dan bij kleine clubs

Figuur 3.4 Aandeel van de inkomstenbronnen in het totale inkomen van de sportclubs naar grootte van de club (N=609)

- Hiernaast werd aan de sportclubs gevraagd hoeveel het lidgeld bedraagt voor verschillende leeftijdsgroepen
- Zoals blijkt uit Tabel 3.1 stijgt het lidgeld met de leeftijd; kinderen tot 14 jaar betalen gemiddeld 77 euro, adolescenten tussen 15 en 18 jaar 87 euro en volwassenen 94 euro
- Bovendien blijkt er een significant verschil in het lidgeld te bestaan als we de grootte van de clubs in rekening brengen; hoe groter de club, hoe hoger het lidgeld
- Daarnaast werd gepolst of clubs de mogelijkheid aanbieden om lidgeld in schijven te betalen; iets minder dan de helft van de clubs (46,2%) voorziet deze mogelijkheid, maar dertig procent communiceert dit niet expliciet naar haar leden
- Grote clubs blijken hier meer aandacht aan te besteden dan kleine clubs

Tabel 3.1 Gemiddeld bedrag van het lidgeld voor kinderen tot 14 jaar, voor adolescenten van 15 tot 18 jaar en voor volwassenen, in totaal en naar grootte van de sportclub, in euro

Gemiddeld bedrag lidgeld (in €)	Totaal	<61 leden	61-200 leden	>200 leden	Sign.
Kinderen tot 14 jaar	77,4	46,3	77,4	116,5	***
Adolescenten 15 tot 18 jaar	87,4	55,2	88,5	131,6	***
Volwassenen	94,3	65,7	102,0	134,8	***

Tabel 3.2 Bieden clubs de mogelijkheid om lidgeld in schijven te betalen, in totaal en naar grootte van de sportclub, in %

Mogelijkheid om lidgeld in schijven te betalen	Totaal	<61 leden	61-200 leden	>200 leden	Sign.
Nee	53,8	57,6	59,6	37,5	***
Ja, maar dit wordt niet algemeen gecommuniceerd	30,1	26,6	27,2	41,4	***
Ja, dit wordt expliciet gecommuniceerd naar de leden	16,1	15,9	13,2	21,1	***

* = p<.05 / ** = p<.01 / *** = p<.001 / NS = niet significant

Lidgeld naar sporttak

- In Tabel 3.3 wordt een overzicht gegeven van het gemiddelde lidgeld per sporttak bij de unisport-clubs langs de ene kant en algemeen bij de multisport-clubs langs de andere kant
- Er werd een selectie gemaakt van de vijftien meest voorkomende sporttakken bij de unisport-clubs in het VSP3.0 (met minstens 20 observaties)
- De hoogste lidgelden worden gevraagd door unisport-clubs die basketbal, voetbal of vechtsporten aanbieden; de top-vijf wordt vervolledigd door volleybal en zwemmen
- Unisport-clubs die fietsen, boogschieten of wandelen aanbieden vragen de laagste lidgelden
- Het lidgeld bij multisport-clubs varieert tussen 65 euro voor kinderen en 79 euro voor volwassenen

Tabel 3.3 Gemiddeld bedrag van het lidgeld voor kinderen tot 14 jaar, voor adolescenten van 15 tot 18 jaar en voor volwassenen, naar sporttak in unisport-clubs en voor multisport-clubs, in euro (aflopend gesorteerd voor adolescenten)

	Kinderen tot 14 jaar	Adolescenten 15 tot 18 jaar	Volwassenen
Basketbal	211,3	236,3	223,5
Voetbal	133,8	140,7	132,9
Vechtsporten	118,3	140,2	146,0
Volleybal	108,9	117,6	115,5
Zwemmen	101,9	116,5	103,1
Gymnastiek	94,4	96,9	77,4
Dans	93,2	92,9	84,9
Atletiek	66,3	71,3	62,3
Badminton	59,4	66,9	71,4
Tafeltennis	60,2	61,5	77,2
Tennis	44,2	61,2	112,7
Futsal/zaalvoetbal	17,9	33,8	41,3
Fietsen	24,3	31,4	78,3
Boogschieten	20,5	21,6	32,4
Wandelen	6,8	9,6	11,9
Multisportclub	64,8	77,4	78,8

Aandeel publieke middelen binnen totale inkomsten

- Ook werd aan de sportclubs gevraagd een inschatting te maken van het aandeel van de inkomsten afkomstig van publieke middelen binnen de totale inkomsten van de club
- Gemiddeld gezien blijkt ongeveer 13 procent van de inkomsten van sportclubs afkomstig te zijn van publieke middelen
- We stellen geen significant verschil vast tussen (middel)grote en kleine clubs

Figuur 3.4 Aandeel inkomsten van publieke middelen binnen totale inkomsten van sportclubs, in totaal en naar grootte van de sportclub, in %

	Totaal	<61 leden	61-200 leden	>200 leden	Sign.
Aandeel inkomsten van publieke middelen binnen totale inkomsten	12,7	14,0	12,7	10,3	NS

3.2 UITGAVEN

3.2.1 Aard van uitgavenposten

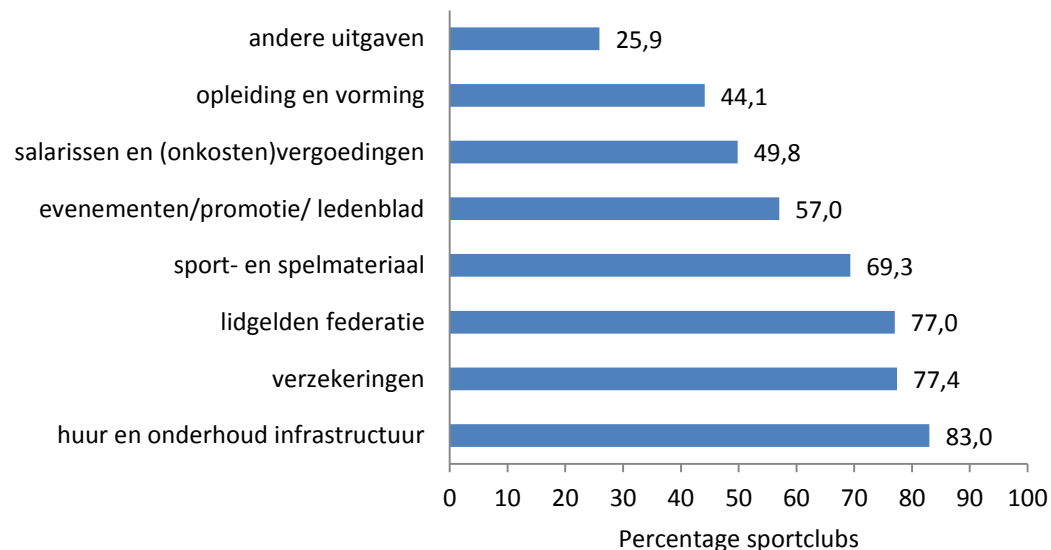
3.2.2 Aandeel van uitgavenposten

3.2.1 AARD VAN UITGAVENPOSTEN

Aard van uitgavenposten

- De resultaten in Figuur 3.5 tonen aan dat de huur en onderhoud van infrastructuur (83,0% van de clubs), verzekeringen (77,4% van de clubs), lidgelden van de federaties (77,0% van de clubs) en sport- en spelmateriaal (69,3% van de clubs) de meest voorkomende uitgavenposten zijn
- Hiernaast hebben 57 procent van de clubs kosten voor evenementen, promotie of het ledenblad en de helft van de clubs voor salarissen en (onkosten)vergoedingen
- Opleiding en vorming vormt een uitgavenpost voor 44 procent van de clubs

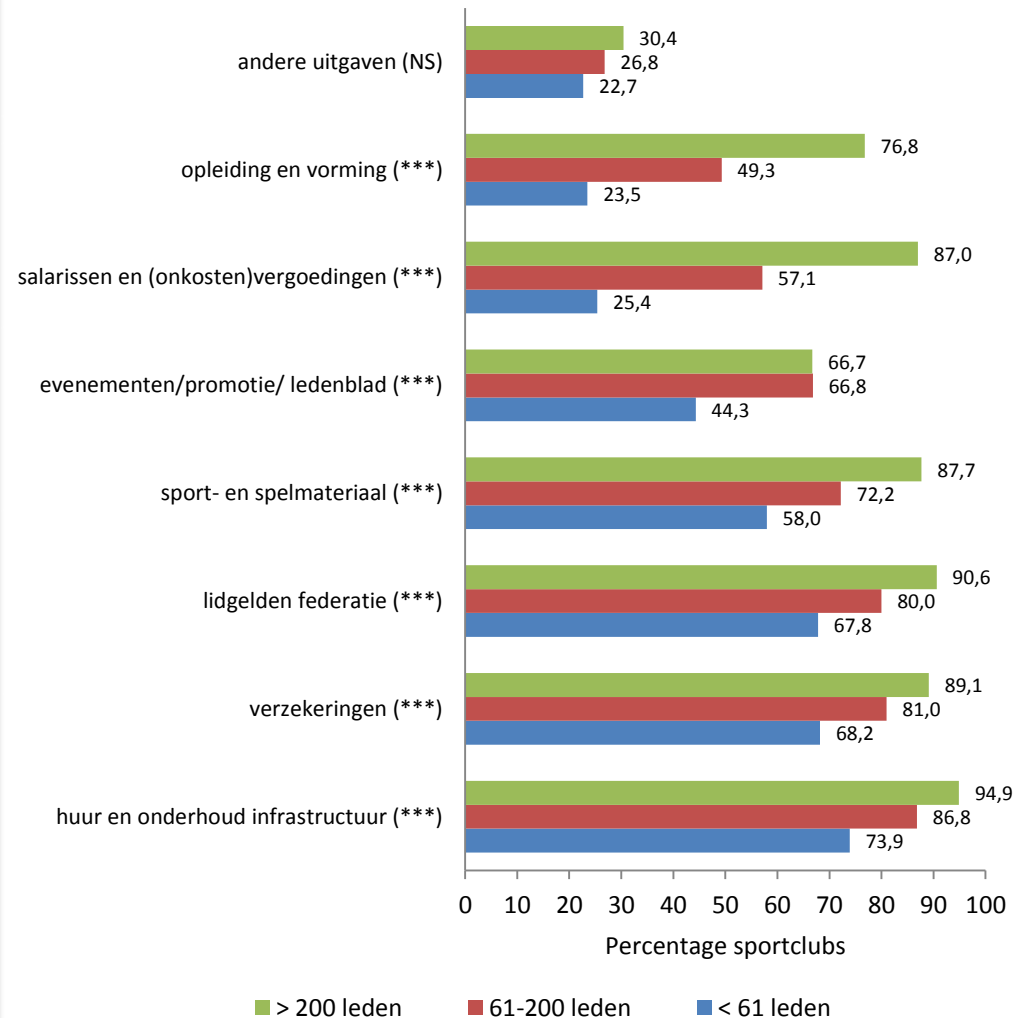
Figuur 3.5 Uitgavenposten van de sportclubs (N=610)

Aard van uitgavenposten naar grootte sportclub

- Net als bij de inkomstenbronnen speelt ook voor verschillende uitgavenposten een effect van de grootte van de sportclubs (zie Figuur 3.6)
- Bij elk van de uitgavenposten stellen we een significant verschil vast, behalve bij de 'andere uitgaven'
- Bij grote en middelgrote sportclubs ligt het aandeel clubs die uitgaven hebben bij de verschillende posten hoger dan bij de kleine clubs
- Het grootste verschil stellen we vast bij de salarissen en (onkosten)vergoedingen; 87,0 procent van de grote clubs hebben uitgaven voor deze post terwijl dit bij de kleine clubs slechts 25,4 procent is
- Voorts liggen de aandelen van de grote clubs steeds hoger dan die van de middelgrote clubs; behalve bij de kosten voor evenementen, promotie of het ledenblad, hierbij ligt het aandeel van grote en middelgrote clubs even hoog

Figuur 3.6 Uitgavenposten van de sportclubs naar grootte van de club (N=607)

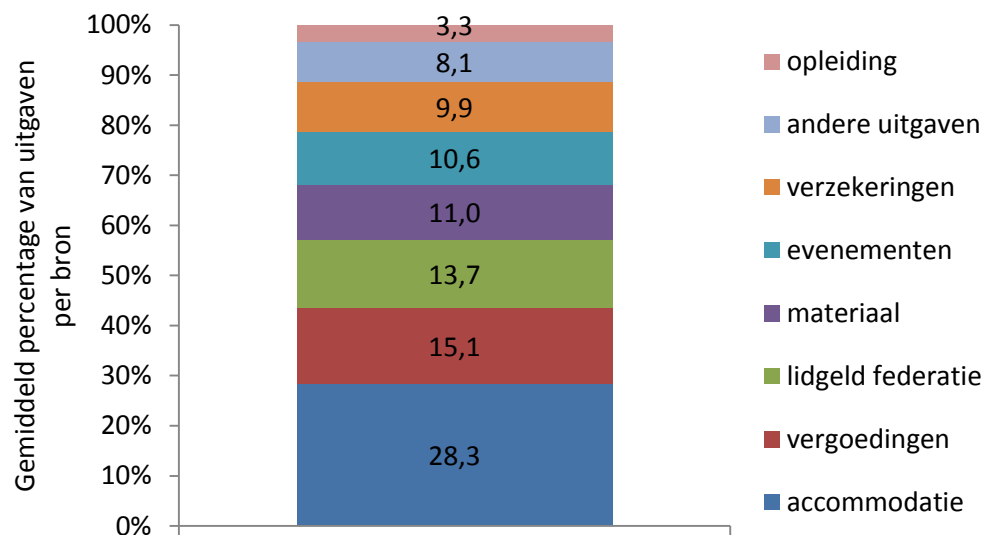
* = $p < .05$ / ** = $p < .01$ / *** = $p < .001$ / NS = niet significant

3.2.2 AANDEEL VAN UITGAVENPOSTEN

Aandeel van de uitgavenposten

- Figuur 3.7 geeft het aandeel van de verschillende uitgavenposten in de totale uitgaven van de clubs weer
- Meer dan een kwart van de uitgaven worden besteed aan (sport)accommodaties
- De vergoedingen vormen de tweede grootste uitgavenpost met een aandeel van vijftien procent, gevolgd door het lidgeld voor de federaties met een kleine veertien procent, de kosten voor materiaal met elf procent en de kosten bij evenementen met meer dan tien procent
- De kosten voor verzekering, andere uitgaven en kosten voor opleidingen vertegenwoordigen telkens minder dan een tiende van de totale uitgaven

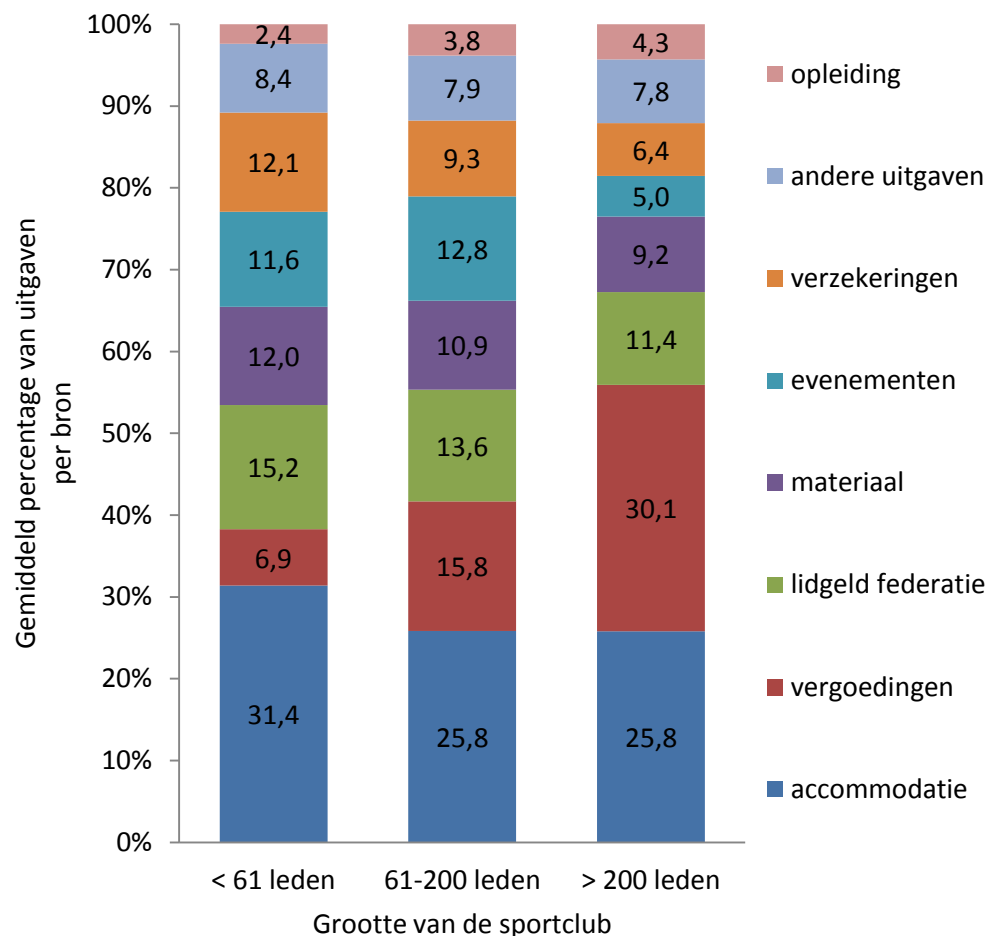
Figuur 3.7 Aandeel van de uitgavenposten in de totale uitgaven van de sportclubs (N=610)

Aandeel van inkomstenbronnen naar grootte sportclub

- Naar omvang van het ledenbestand van de bevraagde clubs zijn er verschillen voor wat het aandeel van de verschillende uitgavenposten betreft (zie Figuur 3.8)
- De huur en het onderhoud van (sport)accommodatie maakt bijna een derde uit van de totale kosten van kleine clubs, tegenover een kwart bij de grote clubs
- Langs de andere kant vormen de vergoedingen een aandeel van 30 procent bij grote clubs, terwijl dit bij kleine clubs geen zeven procent is
- Het aandeel voor de kosten voor materiaal liggen bij kleine sportclubs (12,0%) iets hoger dan bij grote clubs (9,2%)
- Kosten voor evenementen en verzekeringen vormen voor grote clubs een kleine kost (met respectievelijk 5,0% en 6,4%), terwijl deze aandelen voor kleine een stuk hoger liggen (11,6% en 12,1%)

Figuur 3.8 Aandeel van de uitgavenposten in het totale inkomen van de sportclubs naar grootte van de club (N=607)

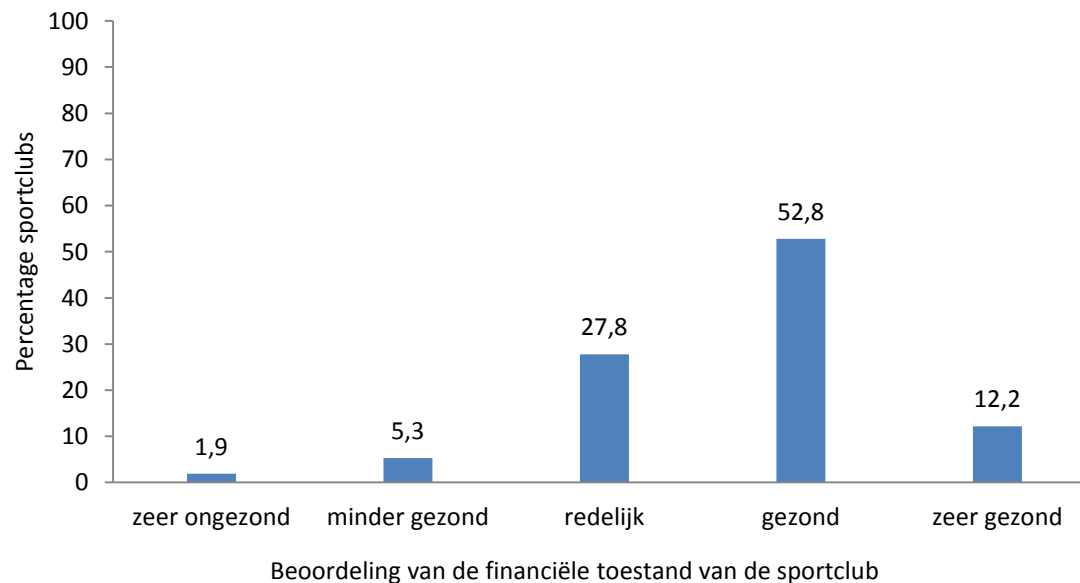

3.3 FINANCIËLE TOESTAND

Inschatting financiële toestand

- De sportclubs werden gevraagd om een inschatting te maken van de financiële situatie van hun club
- De resultaten zijn positief; bijna twee derde van de clubs (65,0%) beschouwt hun situatie als gezond tot zeer gezond
- Ruim een kwart van de clubs geeft aan een redelijk gezonde financiële situatie te kennen
- Meer dan zeven procent van de clubs (7,2%) omschrijft de eigen situatie als zeer ongezond of minder gezond
- Er worden geen significante verschillen vastgesteld naar grootte van de sportclubs

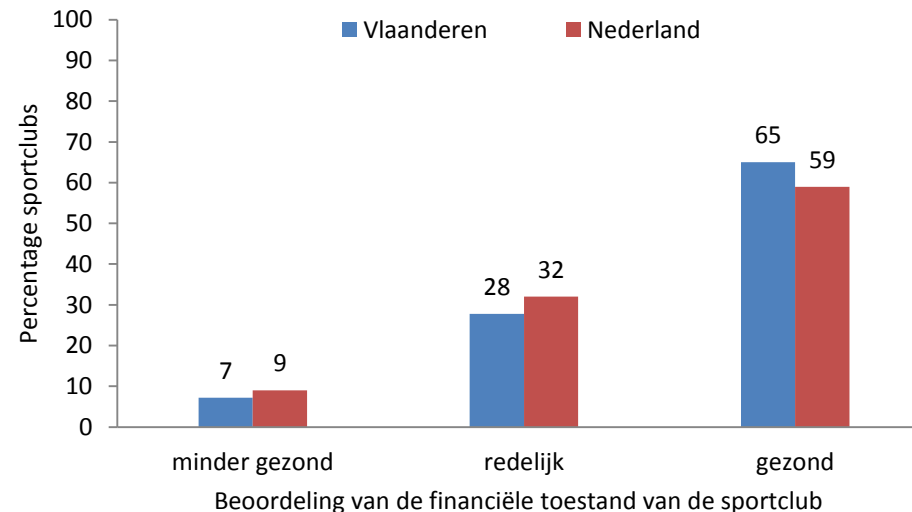
Figuur 3.9 *Inschatting van de financiële toestand door sportclubs (N=625)*

Financiële situatie sportclubs: Vlaanderen versus Nederland

- In de meest recente Verenigingsmonitor van het Mulier Instituut in 2015 wordt eveneens gepeild naar de financiële situatie van de sportclubs in Nederland (van Kalmthout en van der Werff, 2015)
- De resultaten tonen aan dat de financiële situatie van de Vlaamse sportclubs iets gezonder blijkt te zijn dan die van de Nederlandse clubs
- Twee derde (65%) van de Vlaamse sportclubs schatten hun financiële situatie als gezond in, tegenover een kleine 60 procent (59%) bij de Nederlandse clubs
- Bijna tien procent (9%) van de Nederlandse clubs geeft aan in een minder gezonde financiële positie te zitten, in Vlaanderen bedraagt dit zeven procent

Figuur 3.10 *Inschatting van de financiële toestand door sportclubs, Vlaanderen (N=625) versus Nederland (N=1200)*

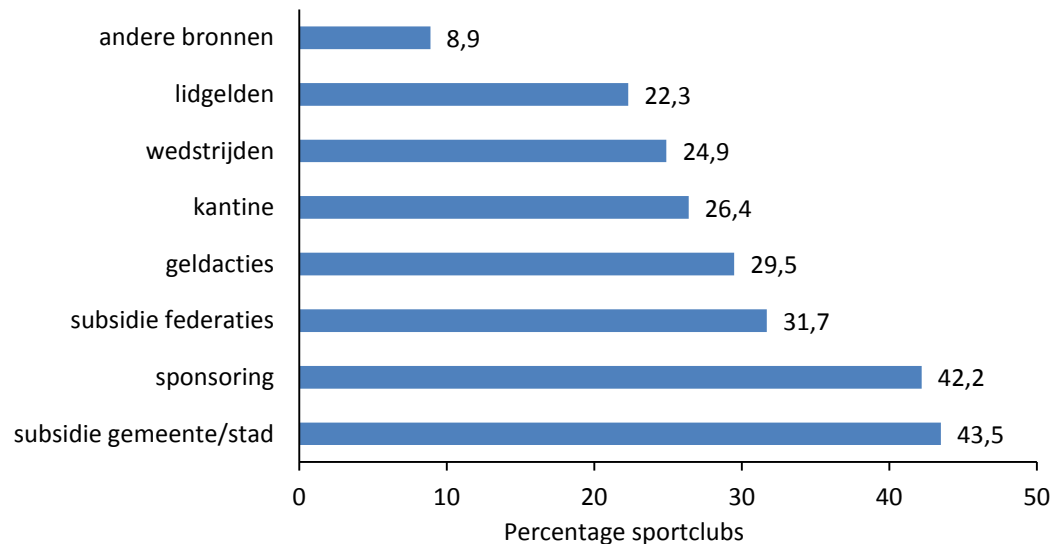

Bron: van Kalmthout en van der Werff (2015)

Vermindering van inkomsten na economische terugval

- Verder werd gevraagd of de sportclubs naar aanleiding van de economische terugval een vermindering ervaren hebben in bepaalde inkomstenbronnen (zie Figuur 3.11)
- Meer dan vier op tien clubs hebben een vermindering ervaren in de subsidie van de gemeenten (43,5%) en in de inkomsten van sponsoring (42,2%)
- Verder is bij drie op tien clubs de subsidie van de federatie gedaald (31,7%), net als de inkomsten uit geldacties (29,5%)
- Bij ongeveer een kwart van de clubs heeft men een vermindering ervaren in de inkomsten uit de kantine (26,4%), wedstrijden (24,9%) en lidgelden (22,3%)

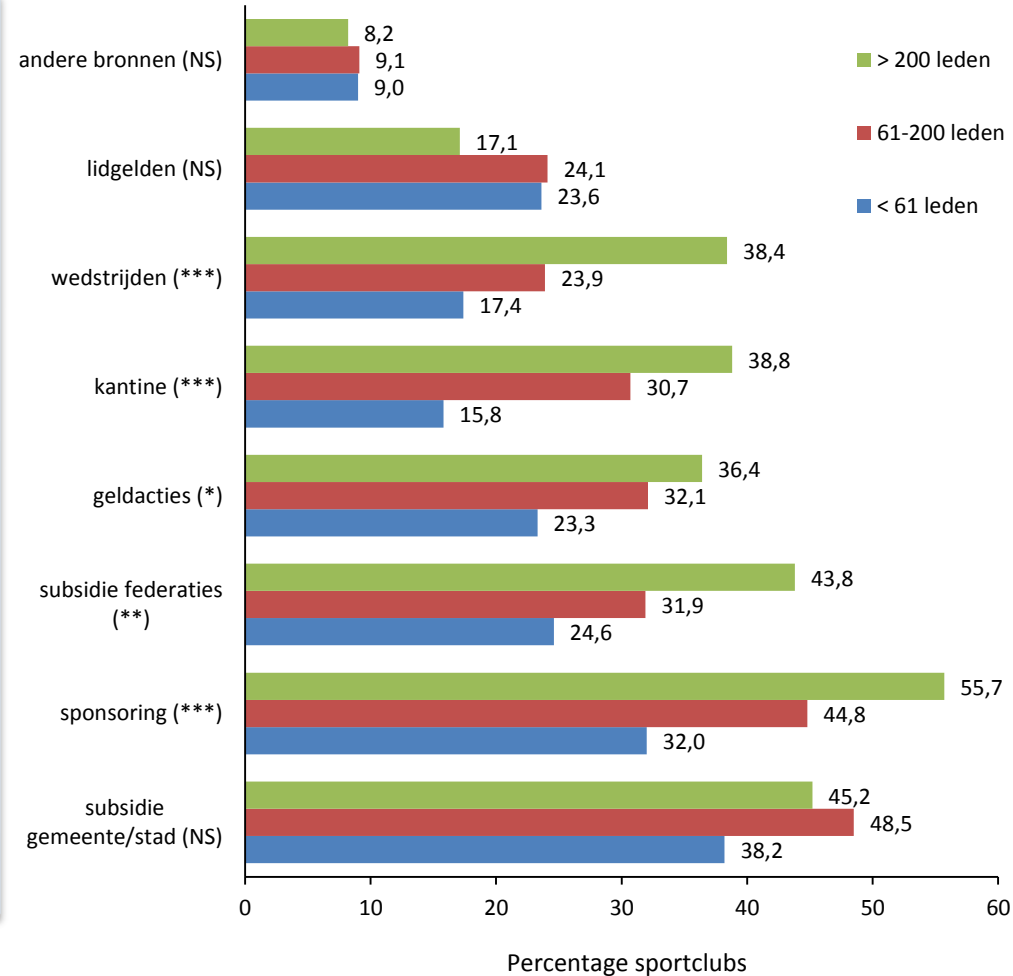
Figuur 3.11 Vermindering van inkomsten na de economische terugval

Vermindering van inkomsten na economische terugval naar grootte

- Bij de inkomstenbronnen als de subsidies van de gemeente, de lidgelden en andere bronnen stellen we geen significant verschil vast naar grootte van de sportclub
- Hiernaast blijkt dat een groter aandeel grote sportclubs een vermindering ervaren hebben in de inkomsten uit wedstrijden, de kantine, geldacties, subsidies van de federatie en sponsoring in vergelijking met kleine clubs
- Het grootste verschil stellen we vast bij de inkomsten uit de kantine en sponsoring; van de kleine clubs heeft respectievelijk slechts 15,8 en 32,0 procent hierbij een vermindering in inkomsten ervaren, tegenover 38,8 en 55,7 procent van de grote clubs

Figuur 3.12 Vermindering van inkomsten na de economische terugval naar grootte sportclub

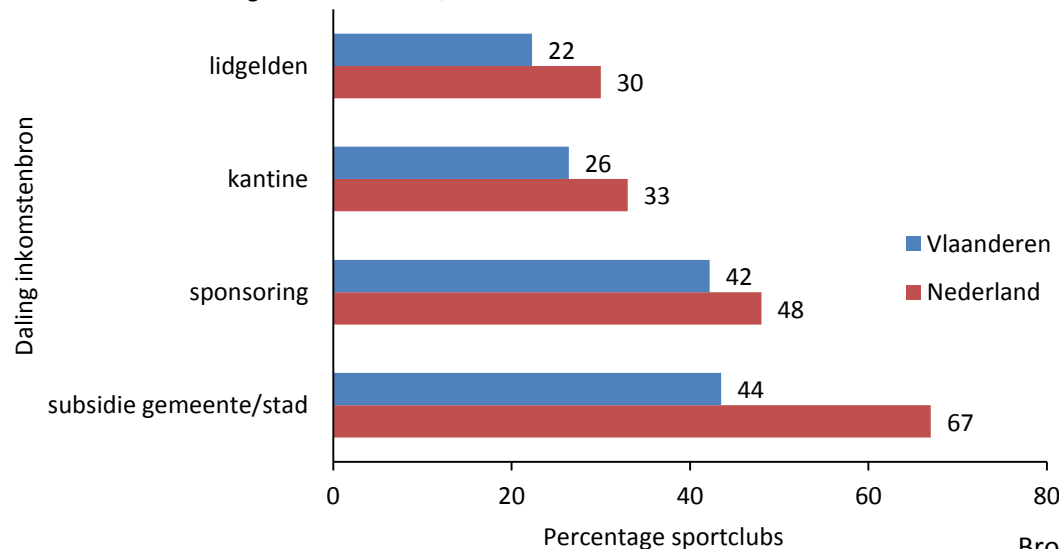

* = $p < .05$ / ** = $p < .01$ / *** = $p < .001$ / NS = niet significant

Vermindering inkomstenbronnen: Vlaanderen versus Nederland (1/2)

- Ook wat betreft de vermindering in van inkomstenbronnen kunnen we de vergelijking maken tussen de Vlaamse en Nederlandse sportclubs; hierbij dient opgemerkt te worden dat de vraagstelling licht verschilde:
 - In het VSP werd gevraagd of de clubs een vermindering hebben ervaren in bepaalde inkomstenbronnen als gevolg van de economische terugval
 - In Nederland werd gevraagd of de clubs een verandering van inkomstenbronnen hebben opgetekend ten opzichte van het voorgaande jaar
- In Figuur 3.13 wordt de vergelijking gemaakt voor vier inkomstenbronnen

Figuur 3.13 Vermindering van inkomsten, Vlaanderen versus Nederland

Bron: van Kalmthout en van der Werff (2015)

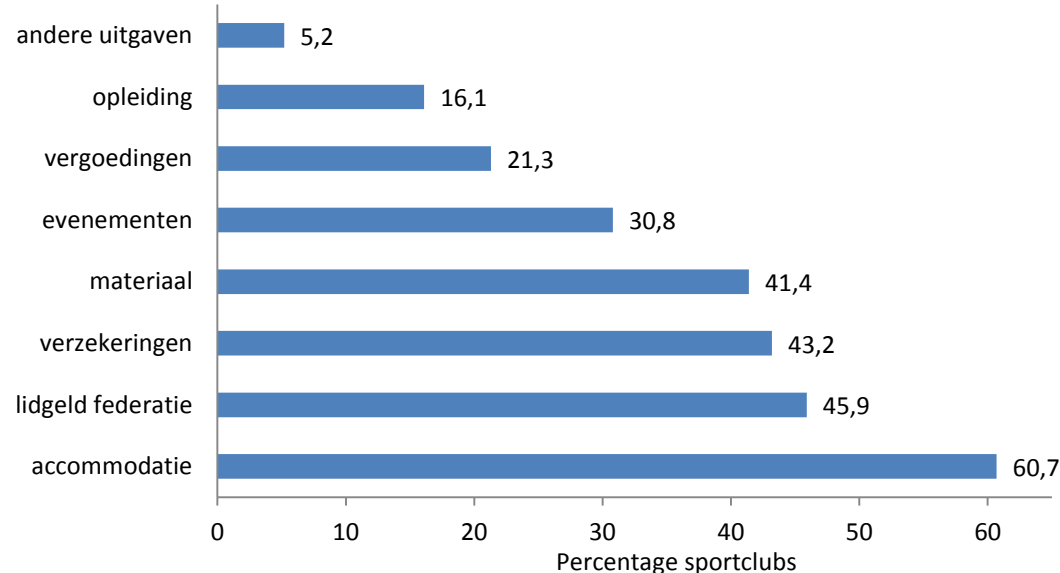
Vermindering inkomstenbronnen: Vlaanderen versus Nederland (2/2)

- De resultaten tonen aan dat het aandeel van de Nederlandse sportclubs bij elk van de inkomstenbronnen hoger ligt dan bij de Vlaamse sportclubs; hieruit kunnen we concluderen dat meer clubs in Nederland een vermindering in de inkomstenbronnen hebben meegemaakt
- Het grootste verschil stellen we vast bij de subsidies van de gemeente of stad; in Nederland hebben bijna zeven sportclubs op tien hierin een vermindering vastgesteld, ten opzichte van 44 procent in Vlaanderen
- Bijna de helft van de Nederlandse sportclubs (48%) hebben een vermindering in inkomsten vanuit sponsoring genoteerd, in Vlaanderen bedraagt dit 42 procent
- Een kwart van de Vlaamse clubs hebben minder inkomsten ontvangen vanuit de kantine, in Nederland is dit één op drie sportclubs
- Ook de inkomsten vanuit lidgelden zijn bij een groter aandeel van de Nederlandse clubs gedaald ten opzichte van de Vlaamse clubs (30 procent versus 22 procent)

Vermeerdering van uitgaven na economische terugval

- Tot slot werd aan de sportclubs gevraagd of ze een vermeerdering hebben ervaren van bepaalde uitgavenposten na de economische terugval
- Uit de resultaten in Figuur 3.14 blijkt dat zes op tien clubs een stijging in de kosten voor accommodaties hebben ervaren
- De kosten voor lidgeld van de federaties (45,9%), voor verzekeringen (43,2%) en materiaal (41,4%) is bij meer dan vier op tien clubs vermeerderd en voor evenementen bij drie op tien clubs (30,8%)
- De uitgaven aan opleiding zijn bij zestien procent van de clubs gestegen na de economische terugval

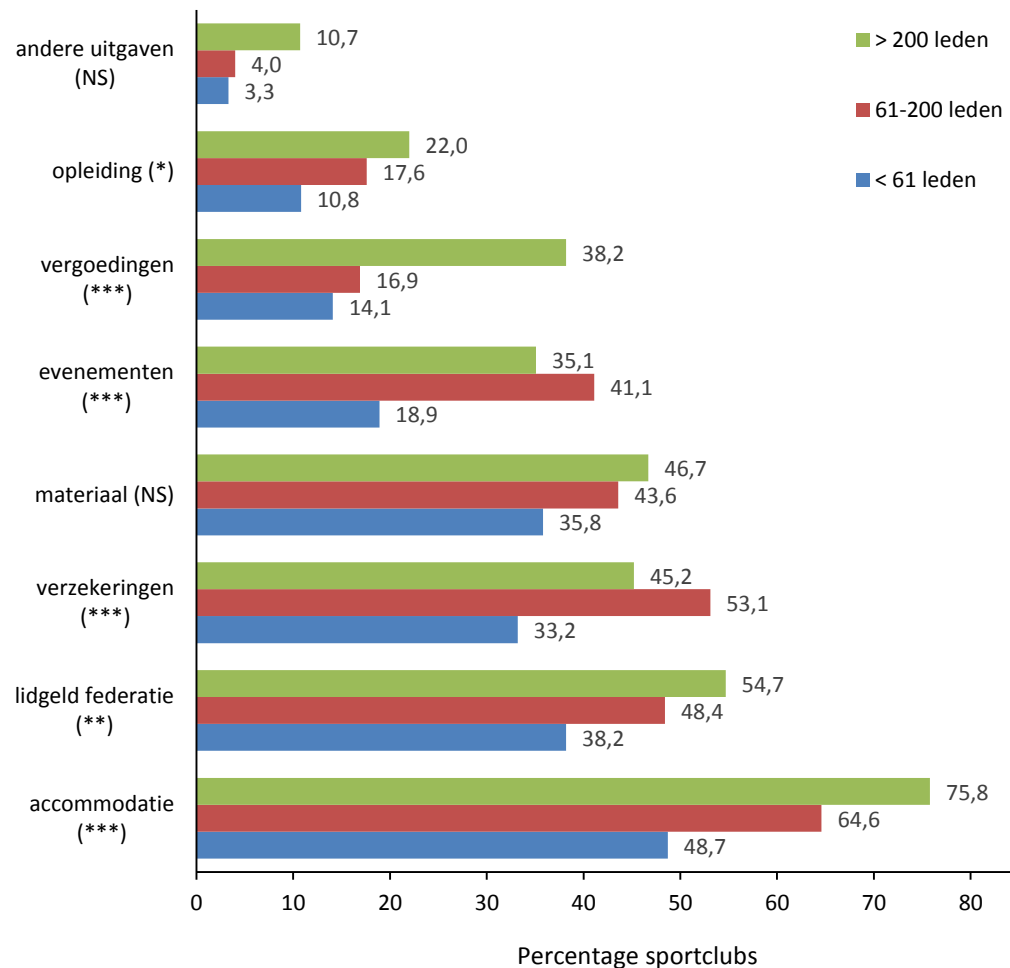
Figuur 3.14 Vermeerdering van uitgaven na de economische terugval

Vermeerdering van uitgaven na economische terugval naar grootte

- Als we de grootte van de sportclubs in rekening brengen, blijken er geen significante verschillen te zijn in de vermeerdering van kosten voor materiaal en andere uitgaven
- Voorts blijkt dat een groter aandeel van de grote sportclubs een stijging in de kosten voor accommodaties, lidgeld van de federatie, materiaal, vergoedingen en opleidingen heeft ervaren dan kleine of middelgrote sportclubs
- Middelgrote sportclubs hebben dan weer meer stijging ervaren in de kosten voor evenementen en verzekeringen dan grote sportclubs

Figuur 3.15 Vermeerdering van uitgavenposten na de economische terugval naar grootte van de club

* = $p < .05$ / ** = $p < .01$ / *** = $p < .001$ / NS = niet significant

3.4 BESLUIT

Financiële situatie van sportclubs in Vlaanderen

In dit hoofdstuk hebben we de financiële situatie van de Vlaamse sportclubs van naderbij bestudeerd. De resultaten zijn positief, want het merendeel van de clubs is optimistisch over de eigen financiële situatie. Een absolute minderheid is van mening dat de toestand ongezond of zorgwekkend is.

Lidgelden en gemeentelijke subsidies komen het meest voor als **inkomstenbron**. Hiernaast kan iets meer dan de helft van de clubs rekenen op inkomsten uit sponsoring. Dit geldt in sterkere mate voor (middel)grote clubs. Wanneer gekeken wordt naar het aandeel van de verschillende inkomsten in de totale inkomsten van de clubs, dan blijkt dat sportclubs in sterke mate afhankelijk zijn van hun lidgelden die bijna de helft van de inkomsten uitmaken. Subsidies en sponsoring vertegenwoordigen samen daarentegen slechts een vijfde van de totale inkomsten. Het lidgeld in de sportclubs blijkt te stijgen met de leeftijd; kinderen tot veertien jaar betalen gemiddeld 77 euro, adolescenten tussen vijftien en achttien jaar 87 euro en volwassenen 94 euro. Daarnaast blijkt iets minder dan de helft van de sportclubs de mogelijkheid te voorzien om het lidgeld in schijven te betalen, maar slecht een beperkt aandeel communiceert dit expliciet naar haar leden.

Huur en onderhoud van (sport)accommodatie en verzekeringen zijn de meest voorkomende **uitgavenposten**. Wanneer gekeken wordt naar hun aandeel blijkt dat de huur van accommodatie het zwaarste weegt, gevolgd door de kosten van salarissen en (onkosten)vergoedingen en de lidgelden die betaald worden aan de federatie. Ook hier is er een effect van de grootte van de sportclubs: bij kleinere clubs ligt het aandeel dat betaald wordt voor accommodatie hoger dan bij grote clubs, terwijl bij grote sportclubs het aandeel van vergoedingen opvallend hoger ligt dan bij kleine clubs.

Hoewel we geen causaal verband kunnen aantonen, blijken er indicaties te zijn dat de **economische terugval** een impact heeft gehad op de inkomsten en uitgaven van sportclubs. Zo blijkt dat meer dan vier op tien sportclubs een vermindering ervaren heeft in de subsidies van de gemeenten en in de inkomsten vanuit sponsoring. Daarnaast blijken de uitgaven voor sportaccommodaties bij zes op tien sportclubs gestegen te zijn. Ook de kosten voor materiaal, verzekering en het lidgeld voor de federaties is bij meer dan vier op tien clubs toegenomen na de economische terugval. Voor de meeste posten is de vermindering van inkomsten en de vermeerdering van uitgaven het grootste voor sportclubs van 200 leden of meer. De impact van de economische terugval blijkt kleiner te zijn voor kleine sportclubs.

REFERENTIELIJST

Referentielijst

Claes, E., Scheerder, J., Meganck, J., Vandermeersch, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Clubprofiel, sportaanbod en gezondheidspromotie (deel 2)* (Beleid & Management in Sport Studies 35). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

van Kalmthout, J., van der Werff, H. (2015). *Ontwikkeling financiën sportverenigingen. Factsheet 2015/4*. Utrecht: Mulier Instituut.

Scheerder, J., Vandermeersch, H., Borgers, J., Thibaut, E. & Vos, S. (2013). *Vlaanderen sport! Vier decennia sportbeleid en sportparticipatie* (Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar Bewegen & Sport 5). Gent: Academia Press.

Vlaamse Regering (2014). *Beleidsnota sport 2014-2019. Door samenspel winnen*. Brussel: Vlaamse Regering.

REEDS VERSCHENEN BMS STUDIES

Gratis te downloaden via <http://faber.kuleuven.be/BMS/>

Reeds verschenen BMS Studies (1)

Nr. 1

Scheerder, J. & Vos, S., m.m.v. Pluym, K. (2009). *Sportbeleidsplanning in Vlaanderen. Een inhoudelijke en financiële analyse* (Beleid & Management in Sport Studies 1). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 2

Vos, S. & Scheerder, J. (2009). *'t Stad sport. Onderzoek naar de sportdeelname en sportbehoeften in de stad Antwerpen* (Beleid & Management in Sport Studies 2). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 3

Scheerder, J. & Vos, S., m.m.v. Breesch, D., Lagae, W. & Van Hoecke, J. (2010). *De fitnesssector in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Fitness Panel 2009 (VFP09)* (Beleid & Management in Sport Studies 3). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 4

Scheerder, J. & Vos, S., m.m.v. Breesch, D., Késenne, S., Van Hoecke, J. & Vanreusel, B. (2010). *Sportclubs in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Sportclub Panel 2009 (VSP09)* (Beleid & Management in Sport Studies 4). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 5

Scheerder, J., Breesch, D., Pabian, S. & Vos, S. (2010). *Balanceren in een grijze zone. Een verkennende studie van de semi-agorale arbeid in de sport* (Beleid & Management in Sport Studies 5). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 6

Vos, S. & Scheerder, J. (2011). *Opleidings- en competentiebeleid in de Vlaamse fitnesssector. Sleutel tot succes?* (Beleid & Management in Sport Studies 6). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 7

Scheerder, J. & Seghers, J. (2011). *Jongeren in beweging. Over bewegingsbeleid, sportparticipatie en fysieke activiteit bij schoolgaande jongeren in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport Studies 7). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 8

Scheerder, J., Thibaut, E., Pauwels, G., Vandermeerschen, H. & Vos, S. (2011). *Sport in clubverband (Deel 1). Een analyse van de clubgeorganiseerde sport in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport Studies 8). Leuven: KU Leuven/Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement.

Nr. 9

Scheerder, J., Thibaut, E., Pauwels, G., Vandermeerschen, H., Winand, M. & Vos, S. (2012). *Sport in clubverband (Deel 2). Uitdagingen voor de clubgeorganiseerde sport* (Beleid & Management in Sport Studies 9). Leuven: KU Leuven/Onderzoekscentrum voor Sportbeleid & Sportmanagement.

Reeds verschenen BMS Studies (2)

Nr. 10

Scheerder, J., Vandermeersch, H., Van Tuyckom, C., Hoekman, R., Breedveld, K. & Vos, S. (2011). *Understanding the game: sport participation in Europe. Facts, reflections and recommendations* (Sport Policy & Management Studies 10). Leuven: KU Leuven/Research Unit of Social Kinesiology & Sport Management.

Nr. 11

Winand, M., Scheerder, J., Vos, S. & Zintz, T. (2011). *Attitude, changement et innovation. Les fédérations sportives communautaires de Belgique* (Études Gestion & Management du Sport 11). Leuven/Louvain-la-Neuve: KU Leuven/ Afdeling Sociale Kinesiologie & Sportmanagement Research Unit of Social Kinesiology & Sport Management et Université catholique de Louvain / Chaire Olympique Henri de Baillet Latour et Jacques Rogge en Management des Organisations Sportives.

Nr. 12

Seghers, J., Scheerder, J., Boen, F., Thibaut, E. & Meganck, J. (2012). *Medisch en ethisch verantwoord sporten. Het promoten van fysiek, psychisch en sociaal welbevinden van jongeren in Vlaamse jeugdsportclubs* (Beleid & Management in Sport Studies 12). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Humane Kinesiologie.

Nr. 13

Seghers, J., Scheerder, J., Boen, F., Thibaut, E. & Meganck, J. (2012). *Medisch en ethisch verantwoord sporten. Praktijkvoorbeelden in Vlaamse Jeugdsportclubs* (Beleid & Management in Sport Studies 13). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Humane Kinesiologie.

Nr. 14

Vos, S. & Scheerder, J. (2012). *Haven voor sportclubs? Analyse van de clubgeorganiseerde sport in de stad Antwerpen* (Beleid & Management in Sport Studies 14). Leuven: KU Leuven/Onderzoekscentrum voor Sportbeleid & Sportmanagement.

Nr. 15

Geeraert, A., Bruyninckx, H. & Scheerder, J. (2012). *The historic treble in football. The legal, political and economic driving forces behind football's transformation* (Sport Policy & Management Studies 15). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 16

Arts, M., Lesage, D., Bruyninckx, H. & Scheerder, J. (2013). *Sport for Development and Peace. The role of the International Olympic Committee* (Sport Policy & Management Studies 16). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 17

Derom, I., VanWynsberghe, R. & Scheerder, J. (2013). *Who participates now and in the future? A case study of the Tour of Flanders Cyclo* (Sport Policy & Management Studies 17). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Reeds verschenen BMS Studies (3)

Nr. 18

de Carvalho, M., Scheerder, J., Boen, F. & Sarmento J. P. (2013). *What brings people into the soccer stadium? (Part 1) The case of Belgium from a marketing perspective* (Sport Policy & Management Studies 18). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 19

de Carvalho, M., Scheerder, J., Boen, F. & Sarmento J. P. (2014). *What brings people into the soccer stadium? (Part 2) The case of Portugal from a marketing perspective* (Sport Policy & Management Studies 19). Leuven: KU Leuven/Policy in Sport & Physical Activity Research Group.

Nr. 20

Scheerder, J., Borgers, J., Vanreusel, B. & Vos, S. (2014). *Geen loopcultuur zonder lichte loopinfrastructuur? Een studie naar het aanbod en gebruik van Finse pistes in Vlaanderen* (Beleid & Management in Sport Studies 20). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 21

Scheerder, J., Vos, S., Vandermeerschen, H. & van Poppel, M. (2014). *Sportdiensten in beeld. Basisrapportering over het Vlaamse Sportdienst Panel 1.0 (VSDP1.0)* (Beleid & Management in Sport Studies 21). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 22

Scheerder, J., Claes, E. & Vanreusel, B. (2014). *Sportief (en) innovatief in een veranderende samenleving. Een verkennende analyse van good practices als inspiratie voor de clubsport van de toekomst* (Beleid & Management in Sport Studies 22). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 23

Scheerder, J., Seghers, J., Meganck, J., Vandermeerschen, H. & Vos, S. (2015). *Sportclubs in beeld. Resultaten van het Vlaamse Sportclub Panel 2.0 (VSP2.0)* (Beleid & Management in Sport Studies 23). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 24

van Poppel, M., Scheerder, J. & Vandermeerschen, H. (2016). *Sportdiensten in beeld. Resultaten van het Vlaamse Sportdienst Panel 2.0 (VSDP2.0)* (Beleid & Management in Sport Studies 24). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 25

Scheerder, J., Claes, E. & Thibaut, E. (2015). *Ouderen in beweging. De positionering van senioren sport in het Vlaamse sportfederatielandschap* (Beleid & Management in Sport Studies 25). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Reeds verschenen BMS Studies (4)

Nr. 26

Scheerder, J., Claes, E. & Thibaut, E. (2016). *Barometer van sportfederaties in Vlaanderen: de belangrijkste resultaten. Onderzoek naar bestuurlijke, innovatieve en dienstverlenende aspecten op basis van de Leuvense GGIS-index* (Beleid & Management in Sport Studies 26). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 27

Scheerder, J., Claes, E. & Thibaut, E. (2016). *Barometer van sportfederaties in Vlaanderen: de uitgebreide resultaten. Onderzoek naar bestuurlijke, innovatieve en dienstverlenende aspecten op basis van de Leuvense GGIS-index* (Beleid & Management in Sport Studies 27). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 28

Claes, E., Scheerder, J. & Thibaut, E. (2016). *Gezinnen in beweging. De positionering van gezinssport in het Vlaamse sportfederatielandschap* (Beleid & Management in Sport Studies 28). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 29

Thibaut, E., Scheerder, J. & Pompen, E. (2016). *Geld op en rond het veld. Financiële stromen in het provinciale voetbal* (Beleid & Management in Sport Studies 29). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 30

Steeland, P., Scheerder, J., Vanden Broucke, L., Claes, E., Hoekman, R. & van der Poel, H. (2017). *Naar een globaal sportinfrastructuurplan in Vlaanderen. Managementsamenvatting* (Beleid & Management in Sport Studies 30). Leuven/Brugge: KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid/wes research & strategy.

Nr. 31

Steeland, P., Scheerder, J., Vanden Broucke, L., Claes, E., Hoekman, R. & van der Poel, H. (2017). *Naar een globaal sportinfrastructuurplan in Vlaanderen. Onderzoek naar behoeften inzake sportinfrastructuur, ontwikkelen van een strategische visie en aanreiken van beleidsaanbevelingen* (Beleid & Management in Sport Studies 31). Leuven/Brugge: KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid/wes research & strategy.

Nr. 32

Steeland, P., Scheerder, J., Vanden Broucke, L., Claes, E., Hoekman, R. & van der Poel, H. (2017). *Naar een globaal sportinfrastructuurplan in Vlaanderen. Kaartenboek over- en ondervertegenwoordiging* (Beleid & Management in Sport Studies 32). Leuven/Brugge: KU Leuven – Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid/wes research & strategy.

Reeds verschenen BMS Studies (5)

Nr. 33

Corthouts, J. & Scheerder, J. (2017). *Zwarte voetballers tussen witte lijnen. Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar raciale verschillen in de Belgische eerste voetbalklasse* (Beleid & Management in Sport Studies 33). Leuven KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 34

Scheerder, J., Claes, E., Meganck, J., Vandermeersch, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Een stand van zaken en een terugblik (deel 1)* (Beleid & Management in Sport Studies 34). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 35

Claes, E., Scheerder, J., Meganck, J., Vandermeersch, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Clubprofiel, sportaanbod en gezondheidspromotie (deel 2)* (Beleid & Management in Sport Studies 35). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 36

Claes, E., Scheerder, J., Meganck, J., Vandermeersch, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Ledenprofiel, medewerkersprofiel en financiële situatie (deel 3)* (Beleid & Management in Sport Studies 36). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.

Nr. 37

Scheerder, J., Claes, E., Meganck, J., Vandermeersch, H., Vos, S. & Seghers, J. (2017). *Barometer van de sportclubs in Vlaanderen. Het Vlaamse Sportclub Panel 3.0 (VSP3.0): Diversiteit, sociale inclusie, beleid en samenwerking (deel 4)* (Beleid & Management in Sport Studies 37). Leuven: KU Leuven/Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid.